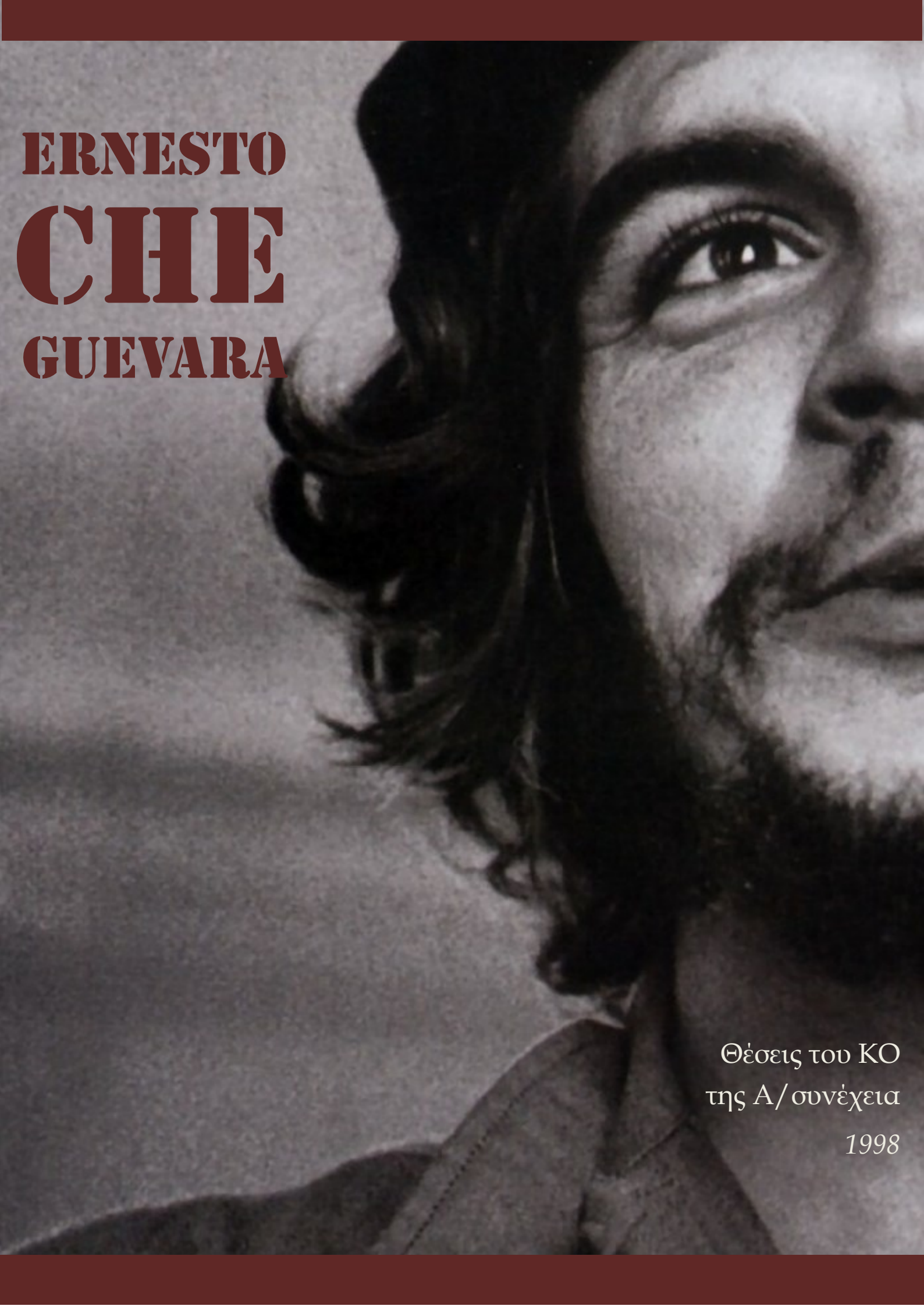

A black and white portrait of Ernesto 'Che' Guevara, showing his face from the chest up. He has dark, wavy hair and a beard, and is looking slightly to the right. The image is high-contrast, with deep shadows and bright highlights.

ERNESTO CHE GUEVARA

Θέσεις του ΚΟ
της Α/συνέχεια
1998

**ERNESTO
CHE
GUEVARA**

Ερνέστο Τσε Γκεβάρρα

Θέσεις του ΚΟ της

Α/συνέχεια

1998

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	5
Από την προσχώρηση στην επανάσταση στην αποστασιοποίηση από τον Κάστρο	7
Ο Τσε για την ανάγκη προετοιμασίας του κουβανέζικου λαού για τις μελλοντικές συγκρούσεις.....	10
Η ρήξη του Τσε με τη ρεβιζιονιστική Σοβιετική Ένωση	14
«Νέος άνθρωπος»: Η ανάγκη οικοδόμησης νέας συνείδησης	18
Η επαφή του Τσε με την Μαρξική Κίνα	20
Η απαρχή μιας διαφορετικής πορείας για τον Τσε	22
Δύο, τρία... πολυάριθμα Βιετνάμ: Η οριστική ρήξη με την ΕΣΣΔ.....	25
Η δολοφονία του Τσε ως αποτέλεσμα της προδοτικής πολιτικής του ρεβιζιονισμού	28
Ο Κάστρο προσπαθεί να αποστασιοποιηθεί από τη ρεβιζιονιστική ηγεσία του Κ.Κ. Βολιβίας	30
Ο Τσε ως κομμάτι της επαναστατικής θύελλας του '60	32
Για την θύελλα εξεγέρσεων και επαναστάσεων που έμεινε ανολοκλήρωτη	37
Ο ρεβιζιονισμός ως εργαλείο για την παλινόρθωση του καπιταλισμού	39
Αντί Επιλόγου.....	43

Πρόλογος

Τιμή στον Ερνέστο Τσε Γκεβάρα, γνήσιο τέκνο των ανολοκλήρωτων επαναστατικών θυελλών της δεκαετίας του '60! Οι θυσίες και τα διδάγματα των εκατομμυρίων κομμουνιστών που πάλεψαν ενάντια στον ιμπεριαλισμό και το ρεβιζιονισμό ας μας συνοδεύουν στον αγώνα μας για την αναγέννηση τον κομμουνιστικού κινήματος και τη συντριβή της Νέας Τάξης!

Συμπληρώνονται φέτος σαράντα χρόνια από τη δολοφονία του Ερνέστο Τσε Γκεβάρα και των συντρόφων του στη Βολιβία. Όπως έγινε με τόσους και τόσους ακόμα επαναστάτες, αυτοί που τον κυνήγησαν και τον συκοφάντησαν όσο ζούσε, μετά θάνατον προσπάθησαν να τον ιδιοποιηθούν και να τον χρησιμοποιήσουν καταπώς τους βολεύει. Και οι ουσιαστικοί αρνητές του τον μετέτρεψαν σε εικόνισμα. Παρόμοια δεν ήταν η μοίρα και του Μαρξ, του Λένιν, του Μάο και πολλών άλλων κομμουνιστών ηγετών;

Στο πρόσωπο του Τσε εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι σ' όλο τον κόσμο αναγνωρίζουν ένα φλογερό, ανιδιοτελή επαναστάτη (αν και θα δούμε ότι ο περιορισμός σε αυτά τα χαρακτηριστικά «φτωχαίνει» τη ζωή και την προσφορά του). Αφού λοιπόν οι κάθε λογής διώκτες του δεν μπόρεσαν να τον βρωμίσουν στα μάτια των λαών, κοιτάνε να τον καπηλευτούν όσο μπορούν καλύτερα. Κατά τη δεκαετία του '90, η κατάσταση αυτή έφτασε στο απόγειό της: μας προσφέρουν, ανάλογα με την περίπτωση, έναν Τσε «μυθοποιημένο» ή «απομυθοποιη—μένο», αλλά πάντα διαστρεβλωμένο και πετσοκομμένο στα μέτρα τον κάθε εμπόρου αναμνηστικών αντικειμένων και ευνουχισμένων ιδεών.

Οι αστοί πουλάνε σε επετειακή συσκευασία έναν Τσε ξεδοντιασμένο κι «αιθεροβάμονα», φιμωμένο και αβλαβή, κατάλληλο για μπλουζάκια, δίσκους, βίντεο και κροκοδείλια αφιερώματα στα μέσα μαζικής αποβλάκωσης. Οι

ρεβιζιονιστές ξεδιάντροπα ανεμίζουν έναν ανύπαρκτο «δικό τους» Τσε, αποκρύπτοντας κι αυτοί – ιδίως αυτοί – τα πιο ουσιαστικά στοιχεία της ζωής και των απόψεών του, καθώς και το βρώμικο ρόλο που έπαιξαν στην κατασυκοφάντησή του και, βεβαία, τη συνεργασία τους με τους ιμπεριαλιστές για την εξόντωσή του. Τέλος, οι ξένοι και εγχώριοι «ριζοσπάστες» θεωρούν ότι ο Τσε προσφέρεται για ανέξοδο ντεκόρ στα παχιά λόγια περί «εξέγερσης» και «κοινωνικών πολέμων», αδιαφορώντας πλήρως -ως συνήθως- για τα διδάγματα από τη ζωή του και το έργο του. Κι όλοι μαζί αγνοούν επιδεικτικά το τι πραγματικά διακυβεύτηκε εκείνη την περίοδο, τι ρόλο έπαιξε κάθε δύναμη, πώς «έκλεισε» η μεγάλη σύγκρουση μεταξύ επανάστασης κι αντεπανάστασης στα χρόνια του '60, με οδυνηρά, μέχρι σήμερα, αποτελέσματα για τους λαούς.

Μοιάζει λοιπόν σήμερα ο Ερνέστο Τσε Γκεβέρα εύκολη λεία και σακάκι που μπορεί να φορέσει ο καθένας, αλλά δεν είναι! Ας μελετήσουμε την προσφορά του και το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο έδρασε, έτσι που η εμπειρία της δεκαετίας του '60 να γίνει ένα ακόμα όπλο για τους αγώνες του σήμερα και του αύριο. Γιατί είναι απαραίτητο, αν κάποιος θέλει να μιλήσει ουσιαστικά για τον Τσε (και ουσιαστικά για μας σημαίνει να εξοπλιστεί καλύτερα για ν' ανταποκριθεί στα καθήκοντα που θέτει η σημερινή περίοδος), να βγάλει τα αναγκαία συμπεράσματα από αυτή τη δεκαετία των ανολοκλήρων επαναστατικών θυελλών.

Από την προσχώρηση στην επανάσταση στην αποστασιοποίηση από τον Κάστρο

Η είσοδος στη δεκαετία του '60 βρίσκει τον Τσε ανάμεσα στον ηγετικό πυρήνα της κουβανικής επανάστασης, στην ανάπτυξη, επιτυχία και σταθεροποίηση της οποίας έπαιξε σημαντικό ρόλο, τόσο σε στρατιωτικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Είχε προηγηθεί η περιπλάνησή του στη Λατινική Αμερική, που κατέληξε στη Γουατεμάλα, τη μόνη προοδευτική τότε χώρα της περιοχής. Ήδη είχε μελετήσει το μαρξισμό και είχε ασπαστεί την απελευθερωτική κοσμοθεωρία του. Εκεί έζησε, το καλοκαίρι του 1954, τη βάρβαρη επιδρομή των βορειοαμερικάνων ιμπεριαλιστών και την ανατροπή του προέδρου Άρμπενς από το στρατό. Η ιμπεριαλιστική επέμβαση, το στρατιωτικό πραξικόπημα, η αντιλαϊκή βία που ακολούθησε, αλλά και η δειλή στάση του Άρμπενς, τον σημάδεψαν βαθιά και ατσάλωσαν τις επαναστατικές πεποιθήσεις του. Σε μια επιστολή προς την οικογένειά του, την οποία έγραψε εκείνες τις ταραγμένες μέρες, αναφέρει: «Ετοιμάζομαι να φύγω για το Μεξικό [σ.σ. ήδη καταζητούνταν από τις δυνάμεις ασφαλείας του στρατιωτικού καθεστώτος]. Ό,τι κι αν γίνει, θα πάρω μέρος στην επόμενη ένοπλη εξέγερση».

Στο Μεξικό έρχεται σε επαφή με την επαναστατική ομάδα του Φιντέλ Κάστρο, στην οποία εντάσσεται, κι αρχίζει την προετοιμασία για να συμμετάσχει στην εκστρατεία του «Γκράνμα», με την οποία ξεκίνησε η επανάσταση στην Κούβα. Έτσι, ο νεαρός γιατρός από την Αργεντινή, που του άρεσε η περιπέτεια και ήθελε να «βοηθάει τους ανθρώπους», μετατράπηκε σταδιακά σε πεισμένο επαναστάτη, που έθεσε ολοκληρωτικά τον εαυτό του στην υπηρεσία των καταπιεζόμενων μαζών όχι μόνο της Κούβας και της Λατινικής Αμερικής, αλλά του κόσμου ολόκληρου, και χρωμάτισε με τη σκέψη και τη δράση του τα χρόνια του '60.

Την Πρωτοχρονιά του 1959 το δικτατορικό καθεστώς του Μπατίστα καταρρέει. Οι αντάρτες παίρνουν την εξουσία, μετά από ένα σκληρό αγώνα που ξεκίνησε υπό την ηγεσία του Φιντέλ Κάστρο και στη διάρκεια του οποίου καταξιώθηκαν πολιτικά και στρατιωτικά ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα, ο Καμίλο Σιενφουένγκος και ο Ραούλ Κάστρο. Αλλά η κατάσταση δεν είναι τόσο «ξεκάθαρη» όσο θέλουν να την παρουσιάζουν διάφοροι σήμερα. Καταρχήν το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κούβας (που τότε ονομαζόταν Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα) αντιμετωπίζει τους αντάρτες με καχυποψία, όπως συνέβη από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε η επανάσταση, στην οποία ουσιαστικά δεν συμμετείχε, και για αρκετό διάστημα κρατιέται στο περιθώριο (το «Κίνημα της 26ης Ιούλη» θα συγχωνευθεί πολύ αργότερα με το ΛΣΚ κι άλλες οργανώσεις, κι έτσι θα συγκροτηθεί το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κούβας). Έπειτα, μέσα στους κόλπους της επαναστατικής ηγεσίας επικρατεί το λιγότερο σύγχυση σχετικά με τους στόχους της επανάστασης: ο διορισμός του συντηρητικού δικαστή Ουρούτια στην Προεδρία της Δημοκρατίας από τον Φιντέλ Κάστρο, που αντικειμενικά αποσκοπεί να «καθησυχάσει» την αστική τάξη και τις ΗΠΑ, είναι χαρακτηριστικός. Ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα πιέζει ήδη τους συντρόφους του να τηρήσουν πιο αποφασιστική πολιτική: «Πρέπει να βιαστούμε πριν είναι πολύ αργά. Πρέπει να αλλάξουμε τις οικονομικές δομές». Η ίδια η μεγαλοαστική τάξη της Κούβας, που έχει «αγκαλιάσει» την επανάσταση για να την πνίξει καλύτερα, τον επιβεβαιώνει καθημερινά, προχωρώντας σε κάθε είδους τρικλοποδιές με τη βοήθεια του Ουρούτια. Τον Ιούλη του ίδιου χρόνου, η κρίση κορυφώνεται. Δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για συμβιβασμούς: ο Φιντέλ Κάστρο διώχνει τον Ουρούτια, κι αυτή η κίνηση συναντά την ενθουσιώδη, μαζική υποστήριξη της φτωχολογιάς των πόλεων και της υπαίθρου.

Και πάλι όμως, ούτε αυτή η μεταβολή ικανοποιεί τις λαϊκές ανάγκες και τον πόθο των μαζών για επαναστατικές αλλαγές. Ο Τσε λέει σχετικά με το πρόγραμμα της νέας κυβέρνησης: «Μ' αυτό το πρόγραμμα, που κρατάει δύο χρόνια, τα παιδιά στη Σιέρα θα 'χουν το χρόνο να πεθάνουν από την πείνα. Έχω την εντύπωση

πως είναι πολύ για να περιμένουν αυτοί οι άνθρωποι εκεί πέρα». Ήδη φαίνονται τα στοιχεία που θα χαρακτηρίσουν όλη τη μετέπειτα «ιδιόμορφη» στάση του Τσε σε σχέση με την κουβανική επανάσταση και τον Φιντέλ Κάστρο: Από τη μια, όχι τόσο φραστική όσο έμπρακτη κριτική -που ορισμένες φορές γίνεται πολεμική- απέναντι σε μια συμβιβαστική πολιτική που μακροπρόθεσμα θα πληρωθεί ακριβά, και υποστήριξη ριζοσπαστικών αλλαγών που θα στεριώνουν, θα βαθαινούν και θα δυναμώνουν την επανάσταση. Από την άλλη, αδυναμία να έρθει σε ανοιχτή σύγκρουση με τις εκάστοτε επιλογές της κουβανικής ηγεσίας, ακόμα κι όταν διαφωνεί μαζί τους. Οι κριτικές ποτέ δεν θα έχουν αποδέκτη τον Φιντέλ Κάστρο. Αντίθετα, πάντα θα συνοδεύονται από υμνητικές αναφορές στον αδιαφιλονίκητο ηγέτη της κουβανικής επανάστασης.

Ακόμα και μετά την ανατροπή του Μπατίστα, ο Κάστρο διατυπώνει κάποιους όχι και τόσο πρωτότυπους «προβληματισμούς», χαρακτηριστικούς της ητλημένης ή αθέλητης σύγχυσης που ακόμα επικρατεί, με τους οποίους ο Τσε δεν μπορεί να συμφωνήσει (και τους οποίους ευλόγως αρκετοί αποσιωπούν και σήμερα): «Το τρομερό πρόβλημα της εποχής μας είναι πως ο κόσμος πρέπει να διαλέξει ανάμεσα στον καπιταλισμό, που οδηγεί στην εξαθλίωση το λαό, και τον κομμουνισμό, που λύνει τα οικονομικά προβλήματα, αλλά καταργεί τις ελευθερίες. Το κομμουνιστικό καθεστώς, με την απολυταρχική του αντίληψη περί ελευθερίας, θυσιάζει τα δικαιώματα του ανθρώπου. Γι' αυτό δεν συμφωνούμε ούτε με το ένα σύστημα ούτε με το άλλο. Η επανάστασή μας είναι μια αυτόνομη κουβανέζικη επανάσταση». Δεν πρόκειται αποκλειστικά για «συγχύσεις» και νεανικά αμαρτήματα. Μετά από 3-4 χρόνια ταλαντεύσεων, οι όρκοι θα χρησιμέψουν για να καλύψουν την ουσιαστική εγκατάλειψη της λατινοαμερικάνικης επανάστασης, την «εύκολη» λύση της σύνταξης με το σοβιετικό ρεβιζιονισμό, τις αλλεπάλληλες παλινδρομήσεις.

Ο Τσε για την ανάγκη προετοιμασίας του κουβανέζικου λαού για τις μελλοντικές συγκρούσεις

Ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα μοιάζει να αδιαφορεί για το προαναφερθέν «τρομερό πρόβλημα». Την ίδια περίοδο, θα πει σε ραδιοφωνική ομιλία του προς τον κουβανικό λαό: «Οι βάσεις της πολιτικής κυριαρχίας που θεμελιώσαμε την 1η Γενάρη 1959 δεν θα σταθεροποιηθούν απόλυτα παρά μόνον όταν θα έχουμε επιτύχει μια απόλυτη οικονομική ανεξαρτησία... Αν τα κυβερνητικό μέτρα διακόψουν αυτήν την πρόοδο ή κάνουν έστω κι ένα βήμα προς τα πίσω, όλα χάνονται και ξαναγυρίζουμε στο σύστημα της αποικιοποίησης, λίγο-πολύ συγκαλυμμένα... Λαϊκή εξουσία δεν σημαίνει μονάχα ότι τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, η αστυνομία, τα δικαστήρια και όλα τα κυβερνητικά όργανα πρέπει να βρίσκονται στα χέρια του λαού. Σημαίνει επίσης πως και τα όργανα της οικονομίας πρέπει κι αυτά να περάσουν στα χέρια του λαού... Η επανάσταση λοιπόν οφείλει να καταστρέψει από τις ρίζες το κακό που τσακίζει την Κούβα... Για να κατακτήσουμε ένα πράγμα πρέπει να το πάρουμε από κάποιον. Να μιλάμε καθαρά και να μην κρυβόμαστε πίσω από λέξεις που μπορεί να ερμηνευτούν λανθασμένα. Αυτό που πρέπει να κατακτήσουμε, την κυριαρχία της χώρας, πρέπει να το αφαιρέσουμε απ' αυτόν τον κάποιον, που ονομάζεται μονοπώλιο». Ο Τσε δεν προσπαθεί να καθησυχάσει τους ιμπεριαλιστές. Προσπαθεί, όμως, να προετοιμάσει το λαό για τις δύσκολες μάχες που έρχονται, ν' αποδείξει ότι ο αγώνας πρέπει να αναπτυχθεί και να βαθύνει το περιεχόμενό του, ακριβώς για να μην πάνε χαμένες οι θυσίες που έχουν γίνει και που θα γίνουν (δεν αμφιβάλλει γι' αυτό, κι η ζωή θα τον επιβεβαιώσει), δίχως να εξιδανικεύει τίποτα: «Μαύρες μέρες περιμένουν τη Λατινική Αμερική. Πρέπει να χτυπούμε βαθιά και αδιάκοπα όπου τους πονάει. Δεν πρέπει να γλιστρήσουμε προς τα πίσω, αλλά να προχωρήσουμε θαρραλέα, απαντώντας σε κάθε επίθεση με μια ακόμα

μεγαλύτερη πίεση των λαϊκών μαζών: αυτός είναι ο μοναδικός δρόμος για τη νίκη».

Στο μεταξύ ο βορειοαμερικανικός ιμπεριαλισμός σκληραίνει τη στάση του. Η κουβανική ηγεσία, με επικεφαλής τον Φιντέλ Κάστρο, αντιλαμβάνεται ότι ένας έντιμος συμβιβασμός με τις ΗΠΑ είναι αδύνατος. Οι ιμπεριαλιστές δεν είναι διατεθειμένοι ν' αφήσουν ανοιχτό κανένα «τρίτο δρόμο» για την «αυτόνομη κουβανική επανάσταση». Οι τελευταίες αμφιβολίες διαλύονται όταν ο «δημοκράτης» Κένεντι, σε μια απελπισμένη προσπάθεια να ξεμπερδεύει με το «κακό παράδειγμα» ενός περήφανου λαού που τολμά να μάχεται για πραγματική ανεξαρτησία κάτω από τη μύτη των παντοκρατόρων, ρίχνει ενάντια στην Κούβα τους εκπαιδευμένους από τη CIA αντικομμουνιστές μισθοφόρους, που όμως θα γνωρίσουν μια ατιμωτική και καθοριστική ήττα στον Κόλπο των Χοίρων. Ολόκληρος ο κουβανικός λαός σ' αυτές τις κρίσιμες μέρες ορθώθηκε σαν ένας άνθρωπος για να ρίξει στη θάλασσα τους επιδρομείς, πετυχαίνοντας μια μεγάλη στρατιωτική, αλλά κυρίως ηθική, νίκη ενάντια στον «παντοδύναμο» βορειο-αμερικανικό ιμπεριαλισμό. Σ' αυτήν την κρίσιμη περίοδο, κι αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο, ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα αναλαμβάνει για πρώτη φορά ανώτατα κρατικά αξιώματα: διορίζεται πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας της Κούβας και, λίγο αργότερα, υπουργός Βιομηχανίας. Από αυτές τις θέσεις θα παλέψει για το στέριωμα της επανάστασης και θα καταπολεμήσει τις ρεβιζιονιστικές αντιλήψεις. Γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε πως αυτή είναι ακριβώς η περίοδος της παντοδυναμίας του χρουσσοφισμού, που προσπαθεί να επιβάλει παντού και με εκβιαστικό τρόπο τις τάχα «σύγχρονες» θεωρίες του. Από τη θέση του, ο Τσε έρχεται σε άμεση κι ανοιχτή ρήξη μ' αυτές τις θεωρίες, σ' αντίθεση με τον Κάστρο, που τελικά θα τις αποδεχτεί.

Η κρίση των πυραύλων, το φθινόπωρο του 1962, θα επιβεβαιώσει «προς πάσα κατεύθυνση» την αποφασιστικότητα και την αυταπάρνηση του κουβανικού λαού, αλλά θα δείξει και το πραγματικό πρόσωπο των σοβιετικών ρεβιζιονιστών, που

χρησιμοποίησαν την επαναστατική Κούβα σε μια τυχοδιωκτική ή κρατικίστικη (ή και τα δύο) μανούβρα. Τότε οι ΗΠΑ ανακάλυψαν την παρουσία σοβιετικών πυραύλων εξοπλισμένων με πυρηνικές κεφαλές στο κουβανικό έδαφος και ο Κένεντι (που εκτός από «μεγάλος δημοκράτης» είχε αναγορευτεί από τη ρεβιζιονιστική μυθολογία και «μεγάλος ειρηνιστής») απείλησε με ατομική επίθεση. Όταν ο Χρουστσόφ υποκύψει γρήγορα-γρήγορα στο τηλεσίγραφο των ΗΠΑ (να αποσύρει τους σοβιετικούς πυραύλους) δίχως να 'ρθει σε καμιά συνεννόηση με την κουβανική κυβέρνηση, τη στιγμή που ο κουβανικός λαός αγόγγυστα ήταν έτοιμος να εκπληρώσει το βαρύ καθήκον του, ο ίδιος ο Φιντέλ Κάστρο θα αντιδράσει οργισμένα, θα χρειαστεί η πολυήμερη «επίσκεψη» του σοβιετικού αντιπροέδρου Μικογιάν στο ηρωικό νησί για να αποδεχτούν οι Κουβανοί την εφαρμογή της συμφωνίας των σοβιετικών με τις ΗΠΑ. Αλλά θα αρνηθούν περήφανα ως το τέλος να δεχτούν «επιτόπιο έλεγχο από επιτροπή εμπειρογνομόνων του ΟΗΕ», παρά τις φορτικές πιέσεις από τους σοβιετικούς.

Αυτό το «επεισόδιο» θα σημαδέψει τον Τσε και θα επικυρώσει τις εκτιμήσεις του για το ρόλο της ρεβιζιονιστικής ηγεσίας της Σοβιετικής Ένωσης. Η πληγωμένη περηφάνια των Κουβανών θα εκφραστεί ακόμα και δυο χρόνια αργότερα μέσα στα Ηνωμένα Έθνη με το στόμα του Τσε, δίχως καμιά διπλωματικότητα: «Η Κούβα δεν αναγνωρίζει ούτε στις ΗΠΑ ούτε σε κανέναν άλλον στον κόσμο το δικαίωμα ν' αποφασίζει ποιον τύπο όπλων μπορεί να έχει μέσα στα σύνορά της... Η Κούβα διαδηλώνει για μια ακόμα φορά το δικαίωμά της να έχει στο έδαφός της τα όπλα που κρίνει ότι της χρειάζονται». Το «επεισόδιο» των πυραύλων θα σημαδέψει την απαρχή της επίσημης πλέον συνεργασίας ΗΠΑ και σοβιετικών για την κατάπνιξη των επαναστατικών θυελλών και για το συνετισμό αυτών που δεν κατανοούν ότι η «ειρηνική συνύπαρξη» δεν έχει όρια... Κι ο Τσε είναι ένας απ' αυτούς. Στην ίδια ομιλία του στη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών λέει: «Σαν μαρξιστές, έχουμε υποστηρίξει ότι η ειρηνική συνύπαρξη ανάμεσα στα κράτη δεν περιλαμβάνει τη συνύπαρξη ανάμεσα στους εκμεταλλευτές και στους

υπό εκμετάλλευση, ανάμεσα στους καταπιεστές και στους καταπιεζόμενους». Δεν πρόκειται για λεονταρισμούς εκ του ασφαλούς σε διεθνή φόρα. Ο Τσε έχει συνείδηση των λόγων του, και γίνεται όσο δεν πάει άλλο σαφής στη δευτερομιλία του στην ίδια γενική συνέλευση: «Δεν κάναμε ποτέ μας παλικαρισμούς, κύριε Αντιπρόσωπε του Παναμά, γιατί άντρες σαν κι εμάς, που είναι έτοιμοι να πεθάνουν, που κυβερνούν έναν ολόκληρο λαό έτοιμο να πεθάνει για να υπερασπιστεί το δίκιο του, δεν έχουν ποτέ τους ανάγκη από παλικαρισμούς στην Ακτή των Χοίρων, ούτε και κατά την κρίση του Οκτώβρη, όταν όλος ο λαός είχε μπρος στα μάτια του το πυρηνικό μανιτάρι με το οποίο οι Βορειοαμερικανοί απειλούν πάντα το νησί μας. Όλος ο λαός τότε κίνησε για τα χαρακώματα, για τα εργοστάσια, για ν' αυξήσει την παραγωγή. Δεν υπήρξε ούτε ένα βήμα υποχώρησης, ούτε ένα παράπονο. Και χιλιάδες άντρες που δεν ανήκουν στις στρατιωτικές οργανώσεις μας προσχώρησαν με τη θέλησή τους α' αυτές, τη στιγμή που ο βορειοαμερικανικός ιμπεριαλισμός απειλούσε να ρίξει μian ή περισσότερες ατομικές βόμβες στο νησί μας. Αυτή είναι η χώρα μας. Και μια τέτοια χώρα, που οι ηγέτες της και ο λαός της -μπορώ να το λέω εδώ με το μέτωπο ψηλά- δεν νιώθουν τον παραμικρό φόβο για το θάνατο και ξέρουν καλά την ευθύνη των πράξεών τους, μια τέτοια χώρα λοιπόν, δεν κάνει ποτέ παλικαρισμούς. Είναι αλήθεια ότι παλεύει μέχρι θανάτου όποτε χρειαστεί, κύριε Αντιπρόσωπε του Παναμά. Κι αν υποστεί επίθεση, ο λαός της Κούβας ολόκληρος θ' αγωνιστεί μέχρι θανάτου μαζί με την κυβέρνησή του».

Η ρήξη του Τσε με τη ρεβιζιονιστική Σοβιετική Ένωση

Ο Τσε διεξάγει μια μεγάλη αντιπαράθεση με τους ρεβιζιονιστές οικονομολόγους σχετικά με τα «υλικά κίνητρα», την «οικονομική αυτοδιεύθυνση», τη δυνατότητα οικοδόμησης του σοσιαλισμού (την οποία οι ρεβιζιονιστές ουσιαστικά αμφισβητούν για χώρες όπως η Κούβα, όπως έκαναν οι πρόδρομοί τους το 1917 για τη Ρωσία). Καταπολεμά το «Εγχειρίδιο Πολιτικής Οικονομίας» που θα εκδώσουν οι ρεβιζιονιστές, αποκαλώντας το ειρωνικά «νέα Βίβλο». Το άρθρο «Σχετικά με το προϋπολογιστικό σύστημα χρηματοδότησης», που γράφει στις αρχές του 1964, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αντιπαράθεσής του με την τότε «νέα σκέψη». Εκεί λέει: «Δεν αρνιόμαστε την αντικειμενική αναγκαιότητα του υλικού κινήτρου, είμαστε όμως επιφυλακτικοί στο να το χρησιμοποιήσουμε σαν ουσιαστικό μοχλό [όπως υποδεικνύουν οι σοβιετικοί]. Πιστεύουμε ότι σαν οικονομική ύλη ο τύπος αυτός μοχλού παίρνει γρήγορα τη σημασία της κατηγορίας και τελικά επιβάλλει τη δική του εξουσία στις ανθρώπινες σχέσεις... Για τους οπαδούς της οικονομικής αυτοδιεύθυνσης, το άμεσο υλικό κίνητρο, προβαλλόμενο προς το μέλλον, που συνοδεύει την κοινωνία στα διάφορα στάδια οικοδόμησης του κομμουνισμού, δεν είναι αντίθετο στην «ανάπτυξη» της συνείδησης. Για μας, είναι αντίθετο. Γι' αυτό αντιμαχόμαστε την κυριαρχία του, γιατί αυτή θα ισοδυναμούσε με αναστολή της ανάπτυξης της σοσιαλιστικής ηθικής».

Παρακάτω παραθέτει, μεταξύ άλλων, ένα απόσπασμα από το σοβιετικό Εγχειρίδιο Πολιτικής Οικονομίας, που υποστηρίζει ότι «για να δημιουργήσουμε τις συνθήκες που θα κάνουν δυνατή την εξάλειψη της εμπορευματικής παραγωγής και κυκλοφορίας στην ανώτερη φάση του κομμουνισμού, είναι αναγκαίο να αναπτύξουμε και να χρησιμοποιήσουμε το νόμο της αξίας...». Κι αμέσως ο Τσε σχολιάζει: «Γιατί να «αναπτύξουμε»;... Η τάση πρέπει να είναι, κατά τη γνώμη

μας, η εξάλειψη όσο το δυνατό περισσότερο των παλιών κατηγοριών, όπως η αγορά, το νόμισμα και ο μοχλός τον υλικού κινήτρου ή, πιο καθαρά, οι συνθήκες που προκαλούν την ύπαρξή του». Ολόκληρο το κείμενο είναι ένα κατηγορητήριο ενάντια στο ρεβιζιονισμό (καλό θα ήταν να το διαβάσουν διάφοροι, όπως η «ανασυγκροτημένη» ΚΝΕ, οι οποίοι ανακάλυψαν τον Τσε μόλις το 1990, με 25 χρόνια καθυστέρηση). Και για να μην αφήσει αμφιβολίες για την τοποθέτησή του, ο Τσε χρησιμοποιεί σ' αυτό το άρθρο (για να στηρίξει τη δυνατότητα σοσιαλιστικής οικοδόμησης στην Κούβα) αποσπάσματα όχι μόνον από τον Μαρξ και τον Λένιν, αλλά και από τον Στάλιν, πράγμα που εξοργίζει ακόμα περισσότερο τους σοβιετικούς και τους οπαδούς τους (τότε και μόνο η υποψία μη καταδίκης του «επάρατου» αρκούσε για την ηθική και πολιτική εξόντωση δοκιμασμένων κομμουνιστών από τους «φωτισμένους» ρεβιζιονιστές – πόσο μάλλον η χρήση του δίπλα στους Μαρξ και Λένιν, που για να αποκαθλωθούν και επισήμως θα χρειαστεί να περάσει περισσότερος χρόνος).

Το παραπάνω άρθρο προοριζόταν για δημοσίευση, γι' αυτό και η φρασεολογία του είναι «προσεκτική». Το ίδιο συμβαίνει και με μια σειρά άλλα οικονομικά κείμενα που δημοσίευσε. Αλλά στα πρακτικά των συζητήσεων που γίνονται στο Υπουργείο Βιομηχανίας, ο Τσε είναι ακόμα πιο σαφής. Σχολιάζοντας τις αποφάσεις του 16ου Συνεδρίου του πολωνικού Κομμουνιστικού Κόμματος, λέει ξεκάθαρα: «Η λύση που σκέφτονται να δώσουν σε αυτά τα προβλήματα στην Πολωνία είναι το ελεύθερο παιχνίδι του νόμου της αξίας, δηλαδή η επιστροφή στον καπιταλισμό: μια λύση που στην Πολωνία ήδη υιοθετήθηκε για τα αγροκτήματα, όπου αποκολεκτιβοποιήθηκε η γεωργία... [Αν ακολουθηθεί αυτός ο δρόμος] καταλήγει, όπως είναι φυσικό, σε αδιέξοδο – γιατί η λογική των πραγμάτων σε ωθεί να αναζητήσεις μια λύση μέσα στο ίδιο το σύστημα, αυξάνοντας τα υλικά κίνητρα, την προσκόλληση τον κόσμου στο δικό του ειδικό υλικό συμφέρον, και από εκεί στο ελεύθερο παιχνίδι του νόμου της αξίας, αν όχι και στην επανανακάλυψη υπό μία συγκεκριμένη έννοια κατηγοριών τυπικά

καπιταλιστικών. Όλο αυτό έχει συμβεί εδώ και καιρό, αν και η Πολωνία το δοκιμάζει τώρα και σκέφτομαι ότι θα το δοκιμάσουν και άλλες σοσιαλιστικές χώρες... Αυτό σημαίνει ότι έχουν παρθεί σαν όπλα για τον αγώνα εναντίον του καπιταλισμού τα ίδια τα όπλα του καπιταλισμού...». Παρακάτω: «Στη Μόσχα είχα μια συνάντηση με τους φοιτητές... Ήμουν έτοιμος να δώσω σκληρή μάχη κατά του συστήματος της λογιστικής αυτονομίας (αυτοδιαχείρισης). Ε λοιπόν, ποτέ δεν μου είχε τύχει να έχω ένα ακροατήριο αυτού του τύπου, πιο προσεχτικό και πιο ανήσυχο, που είχε καταλάβει τους συλλογισμούς μου τόσο γρήγορα. Γιατί αυτοί ζουν εκεί, και πολλά πράγματα από αυτά που σας λέω εδώ σε θεωρητική μορφή και που εγώ δεν τα έχω ζήσει, αυτοί τα ξέρουν από πρώτο χέρι... Αυτή η ιστορία μιας υποστήριξης, για την οποία γίνεται λόγος, των μαζών προς το σύστημα της αυτοδιαχείρισης, δεν στέκει... Για μια ολόκληρη σειρά απόψεων, όσο με αφορά έχω εκφράσει γνώμες που πλησιάζουν περισσότερο στην κινέζικη πλευρά: για το λαϊκό πόλεμο, για την ανάπτυξη όλων αυτών των πραγμάτων όπως η εθελοντική εργασία, το να είσαι ενάντια στη χρησιμοποίηση του υλικού κίνητρου ως μοχλού – μια ολόκληρη σειρά ζητημάτων που και οι Κινέζοι υπερασπίζονται. Αλλά επειδή με ταυτίζουν με το σύστημα χρηματοδότησης του προϋπολογισμού, με συγχέουν με μια τροτσκιστική θέση. Λένε από πάνω ότι κι οι Κινέζοι είναι Φραξιονιστές και τροτσκιστές, και κολλάνε την ετικέτα και σε μένα».

Και όταν οι ρεβιζιονιστές στη Μόσχα τον ρωτούν αν γνωρίζει ένα «νέο» σύστημα που εφαρμόζουν (ένα εργοστάσιο που βγάζει προϊόντα «βασισμένα στις ανάγκες του κόσμου», όπου «η αποδοτικότητα υπολογίζεται σε σχέση με τις πωλήσεις που επιτυγχάνει» κ.λπ.), τους λέει: «Αυτό το σύστημα δεν το γνωρίζω εδώ στη Σοβιετική Ένωση, αλλά μου είναι πολύ γνωστό. Στην Κούβα ήταν πολύ ανεπτυγμένο: είναι καθαρός καπιταλισμός. Πράγματι, έχουμε εδώ μια εταιρία που εισάγει ή εξάγει τη δική της συλλογή προϊόντων σύμφωνα μ' αυτό που ζητάει ο κόσμος ή έχει μια αποδοτικότητα υπολογισμένη σε σχέση με τη διαχείριση που έγινε σε επαφή με το λαό: δεν είναι τίποτα το μυστηριώδες – είναι αυτό που

χάνει ο καπιταλισμός. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι, όταν αυτό το σύστημα μεταφέρεται από ένα εργοστάσιο στο σύνολο της κοινωνίας, δημιουργεί την αναρχία της παραγωγής, φτάνει στην κρίση, και μετά θα πρέπει να επιστρέψουμε στο σοσιαλισμό».

Οι εκτιμήσεις του για το πού οδηγεί η πολιτική των ρεβιζιονιστών είναι εντυπωσιακές: «Η Πολωνία βαδίζει τον ίδιο δρόμο των Γιουγκοσλάβων [καπιταλιστικός δρόμος] φανερά, καταργώντας μια ολόκληρη σειρά κολεκτιβοποιήσεων, επιστρέφοντας στην ατομική ιδιοκτησία της γης, εγκαθιδρύοντας μια σειρά συστημάτων ειδικών ανταλλαγών, κρατώντας επαφή με τις Ηνωμένες Πολιτείες, Στην Τσεχοσλοβακία και στη Λ. Α. Γερμανίας έχουν ήδη αρχίσει να μελετούν το γιουγκοσλαβικό μοντέλο για να το εφαρμόσουν. Άρα είναι μια σειρά χωρών που αυτή τη στιγμή αλλάζουν την κατεύθυνση της πορείας... Είναι φανερό ότι αν μιλάμε για έμμεσες μεθόδους και χρησιμοποιούμε το νόμο της αξίας, εισάγουμε λαθραία τον καπιταλισμό». Φυσικά αυτό το κείμενο, που κυκλοφόρησε σε πολύ μικρό τιράζ στην Κούβα λίγο μετά τη δολοφονία του, θάφτηκε εντελώς και σε διεθνές επίπεδο από τους παντοειδείς «υμνητές» του Ερνέστο Τσε Γκεβάρα. Αυτοί που ακόμα τάχα οδύρονται κι απορούν για την «εν μια νυκτί κατάρρευση του σοσιαλισμού» και για την «προδοσία του Γκορμπατσόφ» καλό θα ήταν να διαβάσουν κι αυτό το κάπως διαφωτιστικό κείμενο του «δικού τους» Τσε ... και να μην υποστηρίζουν ότι «δεν ήξεραν» και «δεν φαντάζονταν» (ήξεραν όμως πολύ καλά να συκοφαντούν όσους απεύθυναν εγκαίρως τέτοιες προειδοποιήσεις σαν αντικομμουνιστές, αντισοβιετικούς, μέχρι και πράκτορες της ασφάλειας, και να προβαίνουν σε ανάλογους τραμπουκισμούς – οι εγχώριοι ρεβιζιονιστές μας διέπρεψαν επί δεκαετίες σ’ αυτήν την τέχνη, την οποία φαίνεται να ξαναθυμούνται τελευταία).

«Νέος άνθρωπος»: Η ανάγκη οικοδόμησης νέας συνείδησης

Στο επίπεδο της Κούβας ακόμα, ο Τσε προσπαθεί με το δικό του τρόπο να πολεμήσει ενάντια στο πάγωμα της επανάστασης, να δείξει ότι το καθοριστικό στοιχείο για να προχωρήσει αυτή μπροστά είναι η προσπάθεια διαμόρφωσης ενός νέου ανθρώπου. Κατανοεί ότι δίχως να καταπολεμηθεί ό,τι κληροδοτήθηκε από την παλιά κοινωνία δεν μπορεί να οικοδομηθεί κάτι ποιοτικά διαφορετικό. Μιλά στην καρδιά και το νου της νεολαίας, την οποία καλεί να μπει στην πρωτοπορία του αγώνα για την οικοδόμηση μιας κοινωνίας που δεν θα στηρίζεται στον εγωισμό και το ατομικό συμφέρον.

Ρίχνει το σύνθημα «Άνθρωπος-λύκος, όχι! Νέος άνθρωπος, ναι!». Μάχεται επίμονα κάθε εκδήλωση βολέματος των κρατικών και κομματικών στελεχών, κάθε απόπειρά τους να εξαργυρώσουν με ιδιαίτερα προνόμια την προηγούμενη δράση τους και τις θέσεις τους, και δίνει ο ίδιος το παράδειγμα, ζώντας όπως κάθε απλός εργαζόμενος. Λέει, μιλώντας για τα στελέχη: «Ένας άνθρωπος που αφιερώνει τη ζωή του ολόκληρη στην επανάσταση δεν μπορεί να απασχολείται με τη σκέψη για το τι λείπει στο παιδί του, για τα χαλασμένα του παπούτσια και για τα στοιχειώδη πράγματα που στερείται η οικογένειά του... Υποστηρίξαμε πάντα, πως τα παιδιά μας πρέπει να έχουν τα ίδια πράγματα με τα άλλα παιδιά, αλλά και πως πρέπει να στερούνται επίσης αυτά που τα άλλα παιδιά στερούνται. Η οικογένειά μας πρέπει να το καταλάβει και ν' αγωνιστεί γι' αυτό». (Τι «αριστερισμός» αλήθεια! Και πώς να μην έρθουν συνειρμικά οι συγκρίσεις, συντριπτικές για τους διάφορους δήθεν «ντούρους», πρώην και νυν, αλλοδαπούς κι εγχώριους, ηγέτες κρατών και κομμάτων).

Συμβάλλει καθοριστικά στη γέννηση του κινήματος εθελοντικής εργασίας, στην οποία όχι μόνο συμμετέχει προσωπικά σε σταθερή βάση, ενώ ταυτόχρονα είναι υπουργός και «αρχιτραπεζίτης», αλλά και υποχρεώνει να πάρουν μέρος όλα τα

ανώτατα στελέχη του κρατικού μηχανισμού. Είναι χαρακτηριστική η διήγηση του Αλμπέρτο Γκρανάδο, που περιμένει με τον Τσε, έξι η ώρα το πρωί μιας Κυριακής, τα στελέχη του Υπουργείου Βιομηχανίας για να πάνε για «εθελοντική εργασία». Τα στελέχη έρχονται στον τόπο του ραντεβού με τα κρατικά αυτοκίνητα, κι ο Γκρανάδο αφηγείται: «Με το που τους βλέπει, λέει: «Να οι κύριοι υφυπουργοί, που καταφθάνουν με τη βενζίνη του λαού και τους σοφέρ τους! Άντε, όλοι πάνω στο φορτηγό»... Και να που όλος αυτός ο συρφετός, ανώτατοι λειτουργοί όχι στ' αλήθεια ενθουσιασμένοι, οδηγοί που μάλλον διασκέδαζαν, κι εμείς οι τρεις, ο Ερνέστο, η Αλεϊδα κι εγώ, ενθουσιασμένοι, στο δρόμο για το Ματάνσας, για να κόψουμε ζαχαροκάλαμα στις φυτείες του Τολέδο». [Αυτή η «καταπίεση της διανοήσης» θα γενικευτεί λίγο αργότερα στην Κίνα του Μάο και της Πολιτιστικής Επανάστασης· αλλά αυτοί που επί δεκαετίες σούρνουν τα μύρια όσα στον «καταραμένο εξισωτισμό» των Κινέζων, θα προτιμήσουν να αποσιωπήσουν αυτή την πλευρά του Τσε - και δεν θα είναι η μόνη!].

Η επαφή του Τσε με την Μαοϊκή Κίνα

Στα ταξίδια που πραγματοποιεί σαν εκπρόσωπος της επαναστατικής Κούβας έρχεται σε επαφή με την πραγματικότητα των χωρών του τρίτου κόσμου, της ανατολικής Ευρώπης, της ΕΣΣΔ και της Κίνας. Πραγματοποιεί συνομιλίες με πολλές κυβερνήσεις και υπογράφει μια σειρά διακρατικές συμφωνίες οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου.

Πιο πολύ τον σημαδεύουν οι δύο επισκέψεις του στη Λαϊκή Κίνα και οι συναντήσεις του με τον Μάο Τσετούνγκ, στον οποίο αναγνωρίζει ένα μεγάλο ηγέτη του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος. Το 1960, μιλώντας στην κουβανική τηλεόραση για το ταξίδι του στο τυπικά ακόμα ενιαίο «σοσιαλιστικό στρατόπεδο», λέει: «Η Κίνα μας εκχώρησε ένα δάνειο 60 εκατομμυρίων δολαρίων χωρίς τόκους, που έχουμε περιθώρια εξόφλησής του σε 15 χρόνια. Συζητήσαμε με ιθύνοντες σοσιαλιστές που μας υπόδειξαν τη μορφή αυτής της βοήθειας -δεν υπάρχει άλλη έκφραση- που παραχωρήθηκε στην Κούβα. Είχαμε μια συζήτηση με τον πρώτο γραμματέα Τσου Εν Λάι, γιατί υπογράψαμε ένα κοινό ανακοινωθέν. Σε μια παράγραφο αυτού του ανακοινωθέντος, η κουβανέζικη αντιπροσωπεία έκανε λόγο για την «ανιδιοτελή βοήθεια» των σοσιαλιστικών χωρών. Αυτό προκάλεσε μια μακρά συζήτηση, σχεδόν φιλοσοφική, γιατί οι Κινέζοι αρνήθηκαν απολύτως να παραδεχτούν το επίθετο «ανιδιοτελής». Δήλωσαν πως η βοήθεια τους είναι ιδιοτελής, ακόμα κι αν δεν παρουσιάζει οικονομικά συμφέροντα, εξαιτίας του γεγονότος ότι η Κούβα αυτή τη στιγμή βρίσκεται στην πρωτοπορία του αγώνα κατά του ιμπεριαλισμού. Εφόσον λοιπόν ο ιμπεριαλισμός είναι κοινός εχθρός όλων των λαών, άρα συμφέρει όλες τις σοσιαλιστικές χώρες να βοηθήσουν την Κούβα. Κι επέμειναν τόσο πολύ, ώστε η «ανιδιοτελής βοήθεια» έμεινε σκέτη «βοήθεια». Μας εξήγησαν ότι ο τύπος του δανείου ήταν αναγκαίος, γιατί έτσι τον θέλει το διεθνές δίκαιο και ο σεβασμός

ανάμεσα σε δύο αυτεξούσιες χώρες, αλλά πως η Κούβα δεν είναι υποχρεωμένη να το εξοφλήσει παρά τη στιγμή που θα μπορεί, αλλά κι αν ακόμη δυσκολεύεται να το εξοφλήσει, αυτό δεν έχει καμιά σημασία».

Το κρατικό του αξίωμα και κυρίως οι «ιδιαιτερες» σχέσεις της Κούβας με τους σοβιετικούς δεν του επιτρέπουν να πάρει ξεκάθαρα θέση στην πολεμική που ξεσπάει λίγο αργότερα ανοιχτά ανάμεσα στο Κ.Κ. Κίνας και τους ρεβιζιονιστές. Σε όλα τα προς δημοσίευση κείμενα και στις επίσημες ομιλίες του τηρεί μια διπλωματική ισορροπία. Μιλάει επαινετικά τόσο για την Κίνα όσο και για τη Σοβιετική Ένωση. Αλλά η διαφορά είναι σαφής όταν μιλά, και πάλι το 1960, για την οικονομική συμφωνία με τη Σοβιετική Ένωση αυτή τη φορά: «Εάν μελετήσουμε τα επαχθή δάνεια των αμερικανικών εταιριών και αν τα συγκρίνουμε με την πίστωση που μας παραχώρησε η Σοβιετική Ένωση με 2,5% τόκο για 12 χρόνια, ένα από τα χαμηλότερα επιτόκια στην ιστορία των διεθνών εμπορικών σχέσεων, τότε μόνο θα καταλάβουμε τη σημασία της». Υπάρχουν, πράγματι, δάνεια και δάνεια...

Η απαρχή μιας διαφορετικής πορείας για τον Τσε

Ήδη πριν από τα μέσα της δεκαετίας η σκέψη του δεν περιορίζεται πια στην Κούβα, ούτε καν μόνο στη Λατινική Αμερική (την οποία θεωρεί μια μεγάλη πατρίδα που κρατιέται τεχνητά διαιρεμένη από το βορειοαμερικανικό ιμπεριαλισμό). Οι εξεγέρσεις που χαρακτηρίζουν πια την εποχή αυτή και η δημόσια, από ένα σημείο κι έπειτα, αντιπαράθεση των κινέζων κομμουνιστών με τους σοβιετικούς ρεβιζιονιστές, τον επηρεάζουν καθοριστικά. Επίσης γίνεται φανερό πια στον Ερνέστο Τσε Γκεβάρα ότι η υπόθεση της κουβανικής επανάστασης παίρνει ένα δρόμο με τον οποίο δεν μπορεί να συνταχθεί. Ο Φιντέλ Κάστρο ήδη από το 1964 ευθυγραμμίζεται με το σοβιετικό ρεβιζιονισμό, με όλα τα πολιτικά και οικονομικά επακόλουθα αυτής της απόφασης: εγκατάλειψη του στόχου της οικονομικής ανεξαρτησίας και ένταξη στον «σοσιαλιστικό καταμερισμό εργασίας» (επιλογή που η Κούβα θα πληρώσει ακριβά μετά το 1989), πλήρης υποστήριξη των σοβιετικών σε διεθνές επίπεδο (κάλυψη της εισβολής στην Τσεχοσλοβακία, πολεμική ενάντια στην Κίνα και το μαρξιστικό-λενινιστικό κίνημα, αργότερα σπρώξιμο των Νικαραγουανών και των Σαλβαδοριανών να τα παρατήσουν κ.λπ.). Ο Τσε δεν επιθυμεί να έρθει σε ανοιχτή ρήξη με τις ολοένα και πιο προβληματικές επιλογές του Φιντέλ Κάστρο και να διαφοροποιηθεί δημόσια από την «επίσημη πολιτική», αλλά δεν μπορεί και να την ακολουθήσει (τα πρακτικά των συζητήσεων στο Υπουργείο Βιομηχανίας είναι διαφωτιστικά για το πώς αντιμετωπίζει αυτό το ζήτημα όσο είναι ακόμα ηγετικό στέλεχος της κουβανικής επανάστασης: «Όταν ταξιδεύω αντιπροσωπεύω την κυβέρνηση και άρα είμαι πειθαρχημένος και περιορίζομαι να εκφράζω αυστηρά την επίσημη άποψη... Δεν μπορούμε να το εκδώσουμε [σ.σ. ένα άρθρο του Σουίζι που συστήνει στους συνεργάτες του να μελετήσουν] λόγω της γραμμής ότι τηρούμε απόλυτη ουδετερότητα και δεν αναμειγνυόμαστε στο ελάχιστο στην κινεζοσοβιετική αντιπαράθεση» – αλλά μετά το 1964-65 κι αυτού

του είδους η ουδετερότητα εγκαταλείπεται). Προσπαθεί με κείμενα, ομιλίες και παρεμβάσεις να πάρει ουσιαστικά θέση πάνω στα προβλήματα που απασχολούν τους κομμουνιστές όλου του κόσμου εκείνη την περίοδο. Έρχεται σε άμεση επαφή με τίμιους κομμουνιστές από διάφορες λατινοαμερικάνικες χώρες και συμφωνεί μαζί τους για την αναγκαιότητα καταπολέμησης των ρεβιζιονιστικών κομμάτων και δημιουργίας νέων, μαρξιστικών-λενινιστικών οργανώσεων (αργότερα θα υποχρεωθεί από τον Κάστρο να διακόψει κάθε σχέση μαζί τους και να στηριχτεί στη «βοήθεια» των ρεβιζιονιστών, που θα σταθεί μοιραία γι' αυτόν...).

Η άποψή του δεν περιορίζεται στην αναγκαιότητα του ένοπλου αγώνα για την απελευθέρωση των λαών στη Λατινική Αμερική (πράγμα που ήδη αποκλίνει από τη «νέα γραμμή» – άλλωστε έχει κιόλας μετατραπεί σε κόκκινο πανί για πολλούς). Αντιλαμβάνεται πολύ καλά ότι ο ιμπεριαλισμός και η αντίδραση δεν πρόκειται να υποχωρήσουν, και πολύ περισσότερο να συντριβούν, παρά μόνο κάτω από τα αποφασιστικά, συντονισμένα χτυπήματα ενός συνεπούς διεθνιστικού επαναστατικού κινήματος. Βλέπει ότι το υπό ρεβιζιονιστικό έλεγχο κομμουνιστικό κίνημα όχι μόνο δεν πρωτοστατεί, αλλά συχνά σαμποτάρει τους εθνικο-απελευθερωτικούς και κοινωνικούς αγώνες που ξεσπούν σ' όλο τον κόσμο. Γνωρίζει ότι η κρίσιμη σύγκρουση που έχει ανάψει απαιτεί τεράστιες θυσίες, αλλά είναι ο μοναδικός δρόμος που μπορεί να ακολουθηθεί. Και, σ' εκείνα τα χρόνια, αυτό δεν είναι μια θεωρητική εκτίμηση δίχως συνέπειες για όποιον την κάνει.

Με δεδομένο ότι δεν θέλει να δημιουργήσει σύγκρουση στα πλαίσια της Κούβας, αρχίζει να προετοιμάζεται για μια διαφορετική πορεία. Ξεκινώντας αυτή την πορεία ποθεί να δηλώσει έμπρακτα, αν και όχι φωναχτά, την τοποθέτησή του στην αντιπαράθεση που λυσσομανάει εκείνη την περίοδο ανάμεσα στην επανάσταση και την αντεπανάσταση. Η γη ολόκληρη συγκλονίζεται από απελευθερωτικούς πολέμους, επαναστάσεις και εξεγέρσεις, τις οποίες

προσπαθούν να σβήσουν με συνδυασμένες προσπάθειες τόσο οι βορειοαμερικανοί ιμπεριαλιστές όσο και οι σοβιετικοί ρεβιζιονιστές. Ο Τσε κάνει την επιλογή να συνταχθεί με τις επαναστατικές δυνάμεις, χωρίς να καταγγείλει ανοιχτά το ρεβιζιονισμό και χωρίς να ξεκόψει επίσημα μαζί του, κι αυτό το λάθος θα το πληρώσει με την ίδια του τη ζωή: είναι οι ρεβιζιονιστές που θα τον καταγγείλουν και θα τον εγκαταλείψουν.

Το πρώτο στάδιο της νέας πορείας του θα είναι το Κονγκό, όπου θα πάει κρυφά τον Απρίλη του 1965, συνοδευόμενος από μια στρατιωτική μονάδα πιστών Κουβανών επαναστατών. Πριν φύγει από την Κούβα, παραιτείται απ' όλα τ' αξιώματα που είχε στο Κόμμα, το στρατό και την κυβέρνηση, ώστε να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί η δράση του σαν πρόσχημα για να χτυπηθεί η Κούβα. Η επιλογή του Κονγκό δεν είναι τυχαία. Πρόκειται για μια χώρα η οποία έχει υποστεί την άμεση επέμβαση του δυτικού ιμπεριαλισμού, που ανέτρεψε την πρώτη κυβέρνηση μετά την ανεξαρτησία, δολοφόνησε τον πρόεδρό της, τον Πατρίς Λουμούμπα, και χιλιάδες ακόμα πατριώτες, και εγκαθίδρυσε ένα καταπιεστικό νεοαποικιακό καθεστώς. Πρόκειται ακόμα για μια χώρα όπου οι αντιιμπεριαλιστικές πατριωτικές δυνάμεις δεν έχουν συντριβεί πλήρως, όπου μεγάλο τμήμα του πληθυσμού είναι διατεθειμένο να ριχτεί στον αγώνα για ν' αντιμετωπίσει τη βάρβαρη καταπίεση που δέχεται από τους ιμπεριαλιστές και τα ανδρείκελά τους. Αλλά παρά τις σχετικά καλές προϋποθέσεις για το δυνάμωμα της επανάστασης, η παρέμβαση του Τσε φέρνει μέτρια αποτελέσματα. Φεύγει το Μάρτη του 1966, μετά από προσπάθειες ενός χρόνου, και σχετικά απογοητευμένος τόσο από την αποτυχία του όσο και από τις αδυναμίες των ηγετών του κονγκολέζικου κινήματος.

Δύο, τρία... πολυάριθμα Βιετνάμ: Η οριστική ρήξη με την ΕΣΣΔ

Ενώσω βρίσκεται εκτός Κούβας, απευθύνει στην Τριηπειρωτική Συνδιάσκεψη, που συνέρχεται στην Αβάνα, ένα σημαντικό κείμενο, που αποτελεί σάλπισμα αγώνα και ταυτόχρονα πολιτική διαθήκη. Το μανιφέστο «Να δημιουργήσουμε δύο, τρία... πολυάριθμα Βιετνάμ: αυτό είναι το σύνθημα!» ήδη με τον τίτλο του έρχεται σε ολομέτωπη σύγκρουση με την πυροσβεστική γραμμή των σοβιετικών και συντάσσεται με τις επαναστατικές θύελλες που συγκλονίζουν τον πλανήτη. Στο ρεβιζιονιστικό σύνθημα της «συνεργασίας» και της «ομαλής εξέλιξης» αντιπαραθέτει μια γραμμή ολομέτωπης σύγκρουσης με τον ιμπεριαλισμό, αντιλαμβανόμενος ότι ο κόσμος έχει μπει σε μια αποφασιστική αναμέτρηση, καθοριστικής σημασίας για το μέλλον των λαών. Με το κείμενό του και με την πρακτική στάση του καλεί όλο το προοδευτικό κίνημα να ριχτεί σ' αυτή την αναμέτρηση ενωμένο και να την καθοδηγήσει.

Καταλαβαίνει την κρισιμότητα και τις θυσίες της μάχης, αλλά και ότι τα δεινά που θα επιφέρει μια ενδεχόμενη μη ανταπόκριση στο αίτημα των καιρών θα είναι ακόμα μεγαλύτερα: «Μα αυτό το μικρό διάγραμμα των νικών συνεπάγεται απέραντες θυσίες από μέρους των λαών, που πρέπει να γίνουν αποδεκτές από σήμερα, στο φως της ημέρας, και που θα είναι ίσως λιγότερο οδυνηρές απ' αυτές που θα έχουμε να υποστούμε αν αποφεύγουμε σταθερά τη μάχη, ώστε να 'ρθουν άλλοι που θα βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά».

Καταγγέλλει την ουσιαστική αδιαφορία των ρεβιζιονιστών για τον ηρωικό αγώνα του βιετναμικού λαού, που (σε αντίθεση με ό,τι πλασάρεται) θα συνεχιστεί για πολλά ακόμα χρόνια, και οι σοβιετικοί θα φτάσουν να πιέζουν τους βιετναμέζους να «τα μαζέψουν»: «Υπάρχει μια οδυνηρή πραγματικότητα: το Βιετνάμ, το έθνος που ενσαρκώνει τις λαχτάρες και τις ελπίδες νίκης ενός ολόκληρου ξεχασμένου κόσμου, είναι τραγικά μόνο του. Η αλληλεγγύη του προοδευτικού κόσμου με το

λαό του Βιετνάμ μοιάζει με την πικρή ειρωνεία που σήμαινε η ενθάρρυνση του όχλου για τους μονομάχους του ρωμαϊκού τσίρκου. Το πρόβλημα δεν είναι να ευχόμαστε την επιτυχία του θύματος της εισβολής, μα να μοιραστούμε την τύχη του, να είμαστε μαζί του στο θάνατο ή στη νίκη... Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός είναι ένοχος εισβολής. Τα εγκλήματά του είναι τεράστια κι επεκτείνονται σ' όλο τον κόσμο. Αυτό το ξέρουμε, κύριοι. Μα είναι ένοχοι εξίσου κι εκείνοι που στην αποφασιστική στιγμή δίστασαν να κάνουν το Βιετνάμ ένα απαραβίαστο μέρος του σοσιαλιστικού χώρου, θα διέτρεχαν πράγματι τον κίνδυνο ενός πολέμου σε παγκόσμια κλίμακα, μα θα υποχρέωναν επίσης τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές να αποφασίσουν». (Και ήταν απόλυτα ρεαλιστική η εκτίμηση ότι ο μόνος τρόπος απόκρουσης του ιμπεριαλισμού ήταν η απόρριψη του πυρηνικού εκβιασμού. Άλλωστε δεν είχαν περάσει πολλά χρόνια από τότε που ο σοβιετικός ηγέτης Καγκάνοβιτς δήλωνε: «Αν οι ιμπεριαλιστές τολμήσουν να εξαπολύσουν ατομικό πόλεμο, αυτός θα γίνει ο τάφος τους». Και η Δήλωση του 1960, την οποία είχαν υπογράψει όλα τα κομμουνιστικά κόμματα στη διάσκεψη της Μόσχας, διακήρυττε: «Αν βρεθούν ιμπεριαλιστές αρκετά παράφρονες για να εξαπολύσουν τον πόλεμο, οι λαοί θα σαρώσουν και θα θάψουν τον καπιταλισμό». Βέβαια τότε οι σοβιετικοί και άλλοι ρεβιζιονιστές αναγκάστηκαν να υπογράψουν τη Δήλωση, και πριν στεγνώσει το μελάνι την έκαναν κουρελόχαρτο. Είχαν ήδη πραγματοποιήσει τις επιλογές τους και είχαν μπει στην «πλατιά λεωφόρο του σοσιαλισμού», που κατέληξε εκεί που κατέληξε).

Αυτό το ράπισμα στους ρεβιζιονιστές θα «ξεχειλίσει το ποτήρι». Γι' αυτούς ο Τσε πλέον κατατάσσεται, μαζί με τους Κινέζους, τους Αλβανούς κι όσους τους ακολουθούν, στο στρατόπεδο των «πολεμοκάπηλων», αυτών που τάχα «επιδιώκουν ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα»... Είναι χαρακτηριστική για τη στάση των απανταχού ρεβιζιονιστών (και δεν πρόκειται μόνο για τον Χρουστσόφ, αλλά και για τους «ντούρους μαρξιστές-λενινιστές» που τον έχουν αντικαταστήσει, τελειοποιώντας τη ρεβιζιονιστική πολιτική με πιο «σκληρή» φρασεολογία και

«επιθετική» τακτική) η εκτίμηση που κάνουν: «Για την ένταση στη νοτιοανατολική Ασία» (ωραίος όρος για την περιγραφή των εθνικο-απελευθερωτικών αγώνων των λαών του Βιετνάμ, της Καμπότζης, του Λάος!) φταίει η ... «προκλητική πολιτική της Κίνας» που βάζει εμπόδια στα «μετριοπαθή στοιχεία των ΗΠΑ» (δηλαδή στην κυβέρνηση του κυρίου Λίντον Τζόνσον -άλλου επιφανούς «δημοκράτη»!).

Η επιμονή του Τσε να μην παίρνει ρητή θέση στη ρήξη Κ.Κ. Κίνας και Σοβιετικών («Είναι ένοχοι εκείνοι που συνεχίζουν έναν πόλεμο με βρισιές και τρικλοποδιές, που τον άρχισαν από καιρό οι αντιπρόσωποι των δύο πιο μεγάλων δυνάμεων του σοσιαλιστικού στρατοπέδου») δεν τον σώζει. Οι ρεβιζιονιστές αντιλαμβάνονται πολύ καλά ότι στην πράξη ο Τσε έχει διαλέξει στρατόπεδο: «Οι λαοί των τριών ηπείρων παρακολουθούν και διδάσκονται το μάθημά τους απ' το Βιετνάμ. Επειδή οι ιμπεριαλιστές, με την απειλή του πολέμου, ασκούν έναν εκβιασμό πάνω σ' όλη την ανθρωπότητα, η σωστή απάντηση είναι να μην φοβόμαστε τον πόλεμο. Η γενική τακτική των λαών πρέπει να είναι να επιτίθενται σκληρά και αδιάκοπα σε κάθε σημείο όπου παρουσιάζεται η σύγκρουση».

Με το κάλεσμα αυτό, ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα αναδεικνύεται ξεκάθαρα πια σε γνήσιο τέκνο της επαναστατικής θύελλας που θα συνταράξει τον κόσμο για χρόνια. Καλά θα έκαναν να το μελετήσουν προσεκτικά, και αυτό το κείμενο, αυτοί που ανεμίζουν με περισσή ευκολία τον Τσε στα πανηγύρια και τις προεκλογικές συγκεντρώσεις τους. Και να βγάλουν τα σωστά συμπεράσματα για τη γραμμή και τις ευθύνες του καθενός τότε και για τα καθήκοντα του σήμερα. Ας σκεφτούν αυτοί που ανεμίζουν τον Τσε, συμφωνούν με τις απόψεις του; Αυτές τις απόψεις προωθούσαν και προωθούν;

Η δολοφονία του Τσε ως αποτέλεσμα της προδοτικής πολιτικής του ρεβιζιονισμού

Το Νοέμβρη του 1966, λίγους μόλις μήνες μετά την επιστροφή του από το Κονγκό, ο Τσε φτάνει στη Βολιβία. Από 'κει σχεδιάζει να εξαπολύσει έναν ανταρτοπόλεμο που θα επεκταθεί στο Περού, στην Αργεντινή και σε άλλα λατινοαμερικάνικα κράτη. Το εγχείρημα της Βολιβίας δεν αποτελεί φυγή. Αποτελεί την ιδιόμορφη απάντηση του Τσε στις πιέσεις που δέχεται να «συμμαζευτεί», στην οξυμένη σύγκρουση μεταξύ ρεβιζιονιστών και αντιρεβιζιονιστών, στην επιθετική πολιτική του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού.

Είναι η εφαρμογή της γενικής γραμμής που προτείνει για το χτύπημα του ιμπεριαλισμού: η δημιουργία πολλών εστιών σύγκρουσης, που θα διασπούν και θα εξασθενίζουν την ισχύ του αντιπάλου. Αλλά αυτό το εγχείρημα ξεκινά με τους χειρότερους όρους, και, ενώ ο Τσε αυτό το γνωρίζει πολύ καλά, εκτιμά ότι δεν έχει άλλη διέξοδο. Η Βολιβία είναι μια κατά μέτωπο επίθεση-απάντηση ενός κομμουνιστή ηγέτη, που αρνείται να συμβιβαστεί αλλά και να συγκρουστεί ανοιχτά με την «επίσημη» γραμμή.

Στη Βολιβία θα υποστεί τις συνέπειες της προδοτικής, στην κυριολεξία, πολιτικής του ρεβιζιονισμού. Η ηγεσία του Κ.Κ. Βολιβίας όχι μόνο δεν θα βοηθήσει τον Τσε, αλλά θα τον κοροϊδέψει και θα τον σαμποτάρει συστηματικά. Και στο τέλος θα τον οδηγήσει στο στόμα του λύκου, όπως είχε κάνει στο παρελθόν και με αντίστοιχες προσπάθειες. Στον Τσε θα απαγορευτεί να έρθει καν σε επαφή με τις δυνάμεις του νεοϊδρυμένου μαρξιστικού-λενινιστικού κόμματος της Βολιβίας. Από ένα σημείο κι έπειτα η επαφή ακόμα και με την Αβάνα θα καταστεί «προβληματική» έως ανύπαρκτη. Αλλά η Αβάνα πάντα θα βρίσκεται σε επαφή με το Κ.Κ. Βολιβίας...

Στο ημερολόγιό του ο Τσε καταγράφει, μέρα τη μέρα, τη δραστηριότητα της μικρής ανταρτοομάδας. Αλλά και δίνει, τότε με οργή και τότε με ειρωνεία, το κλίμα της εποχής και τη στάση των υποτιθέμενων «συμμάχων». Γράφει στις 24 Ιούλη 1967: «Ο Ραούλ μίλησε στους αξιωματικούς της σχολής Μάχιμο Γκόμεθ και μεταξύ άλλων ανασκεύασε τα σχόλια των Τσέχων για το άρθρο περί των Βιετνάμ. Οι φίλοι μ' ονομάζουν «ο νέος Μπακούνιν», και παραπονιούνται για χυμένο αίμα και γι' αυτό που θα χυθεί, στην περίπτωση που θα υπήρχαν 3 ή 4 Βιετνάμ». Αυτό ήταν το επίπεδο της «αλληλεγγύης» των ρεβιζιονιστών μας προς έναν επαναστάτη που έδινε έναν αγώνα ζωής και θανάτου! Δηλαδή δημόσιες καταγγελίες του «τυχοδιώκτη» από εφημερίδες και ραδιόφωνα του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου», και σώφρονες «προειδοποιή-σεις» προς τους λαούς, μην τύχει κι αγωνιστούν γιατί θα χυθεί αίμα... Στις 8 Σεπτέμβρη 1967, ένα μήνα πριν τη δολοφονία του, σημειώνει και πάλι ο Τσε στο ημερολόγιό του: «Μια εφημερίδα της Βουδαπέστης κριτικάρει τον Τσε Γκεβάρα, μορφή παθητική και, φαίνεται, ανεύθυνη. Χαιρετίζει τη μαρξιστική στάση του Κόμματος της Χιλής, που παίρνει πραχτικά μέτρα εναντίον της δράσης αυτής. Πόσο θα ποθούσα να φτάσω στην εξουσία, μόνο και μόνο για να ξεμασκαρέψω τους δειλούς και τους λακέδες κάθε χρώματος και να τους τρίψω στο μουσούδι τις ρυπαρότητές τους...». Κι αφού ήταν «ανεύθυνος», οι ρεβιζιονιστές πήραν όλα τα «πραχτικά μέτρα» παρέα με τους Αμερικάνους για να ξεμπερδεύουν μαζί του...

Ο Κάστρο προσπαθεί να αποστασιοποιηθεί από τη ρεβιζιονιστική ηγεσία του Κ.Κ. Βολιβίας

Ο Φιντέλ Κάστρο αμέσως μετά τη δολοφονία του Τσε θα καταγγείλει σαφώς τον προδοτικό ρόλο της ηγεσίας του Κ.Κ. Βολιβίας και ιδίως του γενικού γραμματέα Μάριο Μόνχε (δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς, βοούσε τότε ο κόσμος ολόκληρος), θα συνοδεύσει μάλιστα την καταγγελία του με διαβεβαιώσεις για τήρηση της «συνεπούς επαναστατικής γραμμής» από το κουβανικό κίνημα.

Αλλά, όπως λέει κι ο ίδιος ο Τσε στο ημερολόγιό του, «Αυτά που ενδιαφέρουν είναι τα γεγονότα, τα λόγια που δεν ανταποκρίνονται προς τα γεγονότα δεν έχουν καμιά σημασία». Τα γεγονότα δυστυχώς λένε ότι η ρεβιζιονιστική ηγεσία του Κ.Κ. Βολιβίας είχε ήδη προδώσει δύο φορές στο παρελθόν αντάρτικες ομάδες (μία αργεντίνικη και μία περουβιάνικη, που είχαν τεθεί υπό την καθοδήγησή της μέχρι να ολοκληρώσουν την προετοιμασία τους και να περάσουν από τη Βολιβία στις χώρες τους για να ξεκινήσουν ανταρτοπόλεμο). Οι προδοσίες αυτές ήταν γνωστές στην κουβανική ηγεσία. Τι την έκανε να πιστεύει ότι οι ρεβιζιονιστές θ' ακολουθούσαν άλλη στάση με τον Τσε; Ακόμα χειρότερα, λίγο καιρό μετά τη δολοφονία του Τσε και παρά την καταγγελία του βρώμικου ρόλου των ρεβιζιονιστών, η Αβάνα ανανέωσε τις σχέσεις της με το ρεβιζιονιστικό Κ.Κ. Βολιβίας και ενέτεινε την εκστρατεία της ενάντια στους λατινοαμερικάνους «φραξιονιστές», δηλαδή τους μαρξιστές-λενινιστές (οι οποίοι μέχρι το 1964 περίμεναν άλλα πράγματα από την Κούβα...).

Σ' αυτόν τον απολογισμό που έκανε μετά τη δολοφονία του Τσε, ο Φιντέλ Κάστρο δεν θα πει φυσικά λέξη για το γενικότερο ρόλο του ρεβιζιονισμού, ούτε για τις δικές του ευθύνες. Αλλά θα πετάξει λάσπη στο αναπτυσσόμενο τότε μαρξιστικό-λενινιστικό κίνημα της Λατινικής Αμερικής... θα κατηγορήσει ονομαστικά τον Όσκαρ Θαμόρα, ηγέτη του Κομμουνιστικού Κόμματος Βολιβίας

(μαρξιστικού-λενινιστικού), που βρισκόταν φυλακισμένος σε στρατόπεδο συγκέντρωσης όταν ξεκίνησε το αντάρτικο του Τσε, ότι τάχα αθέτησε τη δέσμευσή του να τον βοηθήσει (ενώ ο ίδιος είχε δώσει εντολή να μην υπάρξει η παραμικρή επαφή με τους «φραξιονιστές», εντολή την οποία ο Τσε τήρησε ευλαβικά). Ο Θαμόρα, μετά τη συκοφαντική επίθεση που δέχτηκε, αναγκάστηκε να δώσει μια αποστομωτική απάντηση με ανοιχτή επιστολή του στον Κάστρο (την οποία βέβαια έθαψαν οι απανταχού ρεβιζιονιστές όσο βαθύτερα μπόρεσαν, αφού ήταν αδύνατο να αντικρούσουν τα συντριπτικά γι' αυτούς στοιχεία της). Ο καθένας μπορεί να βγάλει τα συμπεράσματά του.

Ο Τσε ως κομμάτι της επαναστατικής θύελλας του '60

Ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα πρέπει να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της εποχής που έδρασε, η οποία σημαδεύτηκε από μεγαλειώδεις επαναστατικές θύελλες που σάρωσαν κάθε γωνιά του πλανήτη. Καταρχήν ας σημειωθεί ότι η προσφορά του υποτιμήθηκε αρκετά, δεν μελετήθηκε όσο έπρεπε, από εκείνες ακριβώς τις δυνάμεις με τις οποίες αντικειμενικά συντάχθηκε ο ίδιος στον αγώνα του ενάντια στον ιμπεριαλισμό και την πολύμορφη αντεπανάσταση. Έτσι ο Τσε, ιδίως στην Ευρώπη, «χαρίστηκε» σε διάφορα αντεπαναστατικά ή μικροαστικά ρεύματα, όπως ο ρεβιζιονισμός, ο τροτσκισμός, ή αυτό που ονομάστηκε γκεβαρισμός (κακώς, γιατί ήταν μια καρικατούρα του έργου του Τσε, η οποία αγνοούσε όλη την προηγούμενη δραστηριότητα και σκέψη του και ανήγαγε σε θεωρία τη βεβιασμένη από εξωτερικούς παράγοντες κίνηση της Βολιβίας – είναι πολύ πιο σωστός ο όρος που χρησιμοποιεί το μεξικάνικο επαναστατικό κίνημα, το οποίο τιμά έμπρακτα τον Τσε, για να χαρακτηρίσει αυτήν την παρέκκλιση: «φοκίσμο» [foco=επίκεντρο, πυρήνας], ότι δηλαδή μια μικρή αντάρτικη μονάδα χωρίς στενούς δεσμούς με τις μάζες μπορεί τάχα να λειτουργήσει «παραδειγματικά» και να εξωθήσει σε επανάσταση).

Αυτά τα ρεύματα, τα οποία ο ίδιος καταπολεμούσε όσο βρισκόταν στη ζωή, αφέθηκαν σχεδόν ανενόχλητα να καπηλεύονται τη φιγούρα του, όποτε τα βόλευε βέβαια, επί δεκαετίες. Πέρα από το ρεβιζιονισμό, ο τροτσκισμός είναι άλλο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της τέτοιου είδους εκμετάλλευσης. Αφού το 1965-66 έφτασαν να κατηγορούν δημόσια στις εφημερίδες τους τον Κάστρο ότι ... έχει δολοφονήσει ή φυλακίσει τον Τσε λόγω των διαφωνιών μεταξύ τους (τόσο «στενή» σχέση είχαν με τον Τσε, που τότε πολεμούσε ινκόγκνιτο στο Κονγκό, αλλά προφανώς είχε ξεχάσει να ειδοποιήσει σχετικά τους τροτσκιστές...), μετά το θάνατό του δεν ντράπηκαν να τον «υιοθετήσουν» με το ζόρι και να τον

παρουσιάζουν στους αδαείς ως «κρυπτο-τροτσκιστή». Για να το πετύχουν, έθαψαν όσο βαθύτερα μπορούσαν τις απόψεις του Τσε, και φυσικά και τη γνώμη του για τον τροτσκισμό: «Πιστεύω ότι στα βασικά ζητήματα στα οποία στηριζόταν, ο Τρότσκι έκανε λάθη. Πιστεύω ότι η κατοπινή συμπεριφορά του ήταν λανθασμένη και, στα τελευταία χρόνια, ακόμα και σκοτεινή. Πιστεύω επίσης ότι οι τροτσκιστές δεν έχουν προσφέρει τίποτα στο επαναστατικό κίνημα, σε καμιά χώρα. Και όπου έχουν κάνει κάτι περισσότερο, στο Περού, έχουν αποτύχει γιατί οι μέθοδοί τους ήταν εσφαλμένες».

Για να επιστρέψουμε σε πιο ουσιαστικά ζητήματα: όσοι «ξεχνούν» τη δεκαετία του '60 στο σύνολό της και βολεύονται να μιλούν επιλεκτικά π.χ. μόνο για τον Τσε, το γαλλικό Μάη του '68 ή τη σοβιετική εισβολή στην Τσεχοσλοβακία, λογικό είναι να μην μπορούν (ή να μην θέλουν) να εκτιμήσουν σωστά αυτήν την περίοδο, που σε μεγάλο βαθμό καθόρισε το τι ζούμε σήμερα και σε ποια κατάσταση βρίσκεται το λαϊκό και κομμουνιστικό κίνημα. Γι' αυτό και οι περισσότεροι ξεχωρίζουν με τον πιο αυθαίρετο τρόπο τον Τσε από το παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα και τον παρουσιάζουν σαν κάτι «διαφορετικό», κάτι άσχετο με τους αγώνες και τις θυσίες εκατομμυρίων και εκατομμυρίων κομμουνιστών και αντιιμπεριαλιστών. Εμείς, αντίθετα, θεωρούμε τον Ερνέστο Τσε Γκεβέρα ακριβώς γνήσιο τέκνο της εποχής, κομμάτι των ανολοκλήρωτων επαναστατικών εφόδων που επιχείρησαν οι λαοί και το προλεταριάτο, χωρίς να κάνουμε επιζήμιες εξιδανικεύσεις. Σε ποια στοιχεία στηρίζεται αυτή η εκτίμηση, αλλά και ο σεβασμός που τρέφουν για τον Τσε μέχρι σήμερα εκατομμύρια άνθρωποι;

Πρώτον, ο Τσε ήταν ένας φλογερός επαναστάτης, ένας διαλεχτός κομμουνιστής ηγέτης, ένας διεθνιστής με την πιο ουσιαστική έννοια του όρου. Ακόμα και η «γεωγραφική» πορεία του (Γουατεμάλα, Κούβα, Κονγκό, Βολιβία) το επιβεβαιώνει, όπως και η αντίληψη που είχε για το «ενιαίο» της Λατινικής Αμερικής. Και φυσικά η συνεπής εφαρμογή όσων πίστευε, η ολοκληρωτική αφοσίωσή του στην υπόθεση των καταπιεσμένων, σε οποιοδήποτε πόστο

απαιτούσε η συγκυρία. Δεύτερον, αν και γόνος αστικής οικογένειας, δεν διάλεξε τον εύκολο δρόμο της «κοινωνικής-οικονομικής ανόδου» ούτε νοιάστηκε ποτέ για απολαβές, τιμές κι αξιώματα. Αυτά τα χαρακτηριστικά που είχε από πολύ νεαρή ηλικία έγιναν πολύ πιο ισχυρά με τη συνειδητοποίησή του σαν κομμουνιστή. Ήταν το αντίθετο των διάφορων καρεκλοκένταυρων που ταλαιπώρησαν κι εξευτέλισαν το κομμουνιστικό κίνημα με το «νέο ήθος» τους. Πώς μπορεί να συγκριθεί η πορεία του, η στάση του κι η προσφορά του με αυτήν άλλων, τοτινών και σημερινών, «σαραντάρηδων» ή «παλαίμαχων», που διέπρεψαν στην αναίσχυνη αλλαγή δέρματος και στο τσαλαπάτημα των αρχών και των αγώνων του κομμουνιστικού κινήματος; Όσες ιστορικές αναλογίες κι αν επιστρατευτούν, η «σύγκριση» της ποιότητας των ανθρώπων προκαλεί γέλια ή δάκρυα... Τρίτον, μελετούσε σοβαρά τη μαρξιστική θεωρία και όλα τα προβλήματα που απασχολούν το κομμουνιστικό κίνημα, μάθαινε από τις προηγούμενες εμπειρίες, έκφραζε με την απαιτούμενη σοβαρότητα τα συμπεράσματά του, και τα δοκίμαζε και στην πράξη. Καθόλου δεν ήταν ένας ρομαντικός μικροαστός – μόνο και μόνο η στάση του στη διάρκεια της σοσιαλιστικής οικοδόμησης στην Κούβα το αποδεικνύει. Τα κείμενα και οι μελέτες του για την οικονομία, τον άνθρωπο, τα προβλήματα στην οικοδόμηση μιας διαφορετικής κοινωνίας, αποτελούν σημαντικές παρακαταθήκες για το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα. Να μερικά στοιχεία που χαρακτήριζαν τον κομμουνιστή ηγέτη Ερνέστο Τσε Γκεβάρα -όπως κι εκατομμύρια ανώνυμους κομμουνιστές σ' όλη τη γη- και που οι ρεβιζιονιστές με τη «δράση» και τη στάση τους τα “χουν κάνει να φαντάζουν σήμερα ως φοβερές ιδιομορφίες!

Τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι δεν μπορούν να επισημανθούν αδυναμίες κι αντιφάσεις στη ζωή και το έργο του. Το γεγονός ότι το δέσιμό του με την κουβανική επανάσταση και με τον Φιντέλ Κάστρο προσωπικά τον εμπόδισε να αντιπαρατεθεί δημόσια στο ρεβιζιονισμό, προκειμένου να μην έρθει σε ανοιχτή σύγκρουση με τις επιλογές της κουβανικής ηγεσίας, δεν χρεώνεται στα θετικά

στοιχεία του. Οι εκ του ασφαλούς επίσημοι αγιογράφοι ή αυτοχρισμένοι κληρονόμοι του Τσε χειροκροτούν βέβαια αυτή τη λανθασμένη στάση του – και ταυτόχρονα προχωρούν στην πιο χυδαία και ανυπόστατη κριτική και διαστρέβλωση των πλέον ουσιαστικών απόψεων του με έναν τρόπο «αθώο» και «σίγουρο»: αποσιωπώντας τες! Έτσι ο Τσε με τη σειρά του γίνεται αντικείμενο μιας μεταχείρισης παρόμοιας μ' αυτήν που, όπως εξηγεί ο ίδιος, επιφύλαξαν οι ρεβιζιονιστές στον Λένιν: κρατούν, λέει, μόνο την περίοδο του '20 και πετούν στα αζήτητα όλο τον υπόλοιπο Λένιν, καθότι «άβολος» για τις «νέες» θεωρίες τους. Κόβουν και τον Τσε λοιπόν αστοί, ρεβιζιονιστές και «ριζοσπάστες» σε κομματάκια και τον «εξυμνούν» όπως βολεύει τον καθέναν, αποφεύγοντας μια σφαιρική εκτίμηση όπως ο διάλογος το λιβάνι.

Από την πλευρά τους, καλά κάνουν. Πώς να παραδεχτούν ότι ο Τσε ήταν απ' αυτούς που απεύθυναν καίριες προειδοποιήσεις για τις δραματικές επιπτώσεις που θα υποστούν οι λαοί αν δεν υπάρξει αποφασιστική αντιπαράθεση με τον ιμπεριαλισμό και τον καπιταλισμό; Ο Τσε έλεγε ότι ο αγώνας πρέπει να είναι ανυποχώρητος κι ότι αντικειμενικά δεν υπάρχει περιθώριο για παζάρια με την αντίδραση, ότι το «σοσιαλιστικό στρατόπεδο» είναι συνένοχο στα εγκλήματα των ιμπεριαλιστών όσο δεν μπαίνει επικεφαλής των θυελλών που ξεσπούν έτσι κι αλλιώς, ότι οι σοσιαλιστικές χώρες πρέπει να βοηθούν τα επαναστατικά κινήματα με ανιδιοτέλεια αν πράγματι θεωρούν ότι ο εχθρός είναι κοινός. Υποστήριζε ότι αν δεν συμβούν αυτά, θα χαθεί μια σημαντική μάχη και το προλεταριάτο κι οι λαοί θα βρεθούν σε πολύ χειρότερη θέση και θα χρειαστεί να ξαναρχίσουν τον αγώνα κάτω από δυσμενέστερες συνθήκες (γιατί γι' αυτό ήταν σίγουρος: όσα πιασχυρίσματα κι αν υπάρξουν, αργά ή γρήγορα οι πραγματικοί κομμουνιστές θα βγάλουν τα αναγκαία διδάγματα, θ' ανασυγκροτήσουν τις δυνάμεις τους και θα ξαναμπούν μπροστά στον, αντικειμενικά αναγκαίο, αγώνα). Σήμερα ζούμε δραματικά γεγονότα, κι η Νέα Τάξη επιβεβαιώνει με τον πιο βάρβαρο τρόπο τις προειδοποιήσεις που οι πραγματικοί κομμουνιστές απεύθυναν στη δεκαετία του

‘60. Και δεν πρόκειται μόνο για τον Τσε, αλλά και για τον Μάο Τσετούνγκ και τόσους ακόμα ηγέτες κι αγωνιστές του κομμουνιστικού κινήματος που, ο καθένας με τον τρόπο του και σε διαφορετικό βαθμό, αποδύθηκαν σε μια σημαντική προσπάθεια για ν’ ανταποκριθούν στα καθήκοντα και τις απαιτήσεις που σωστά είχαν εκτιμήσει ότι τους έθετε η εποχή τους.

Όσα αναλύθηκαν προηγούμενα εξηγούν γιατί θεωρούμε τον Τσε ένα σημαντικό κομμουνιστή ηγέτη. Παρά την αδυναμία του να αντιδράσει ανοιχτά και με όλο το κύρος που διέθετε στη συνταύτιση της κουβανικής επανάστασης με το ρεβιζιονισμό (κι αυτό όχι επειδή συμφωνούσε, αλλά λόγω του δεσίματός του με την ηγεσία της, στην οποία δεν ήθελε να αντιπαρατεθεί), έζησε και έδρασε ακριβώς στους αντίποδες του ρεβιζιονισμού: υπήρξε ένας φανατικός και ασυμβίβαστος πολέμιος του ιμπεριαλισμού και των εκβιασμών του, πάλεψε για το βάθεμα της σοσιαλιστικής επανάστασης σε όλα τα πεδία, έθεσε ολοκληρωτικά και δίχως καμιά βαρυγκόμια ή αντάλλαγμα το νου και τη ζωή του στην υπηρεσία της μεγάλης υπόθεσης του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού.

Για την θύελλα εξεγέρσεων και επαναστάσεων που έμεινε ανολοκλήρωτη

Εκείνη την εποχή δεκάδες, εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι ξεσηκώθηκαν σε όλες τις ηπείρους και πάλεψαν με αυταπάρνηση ενάντια στον ιμπεριαλισμό, «το μεγαλύτερο εχθρό τον ανθρωπίνου γένους», αλλά και το ρεβιζιονισμό, το μεγαλύτερο εσωτερικό εχθρό του λαϊκού και κομμουνιστικού κινήματος. Εκατοντάδες χιλιάδες, εκατομμύρια κομμουνιστές και αντιιμπεριαλιστές άφησαν την τελευταία τους πνοή σ' αυτά τα χρόνια μαχόμενοι ηρωικά για την εθνική και κοινωνική απελευθέρωση, ενάντια στα πυροσβεστικά κηρύγματα και τις μανούβρες του ρεβιζιονισμού. Τη στιγμή που η απελπισμένη έφοδος του Τσε έβρισκε ηρωικό τέλος στη Βολιβία, μεγάλα τμήματα του κομμουνιστικού κινήματος ρίχνονταν στη μάχη ενάντια στην αντίδραση. Πρώτα-πρώτα στην Κίνα, όπου ξέσπασε η Μεγάλη Προλεταριακή Πολιτιστική Επανάσταση κάτω από την καθοδήγηση του Μάο Τσετούνγκ. Αυτή ήταν η πρώτη οργανωμένη απόπειρα του κομμουνιστικού κινήματος να καταπολεμήσει το ρεβιζιονισμό σε όλα τα πεδία, αφομοιώνοντας δημιουργικά την ιστορική εμπειρία και καθοδηγώντας τη δίψα των λαϊκών μαζών για πραγματική ισότητα και δικαιοσύνη. Η Μεγάλη Προλεταριακή Πολιτιστική Επανάσταση άνοιξε νέους δρόμους και προχώρησε στην πιο ουσιαστική μέχρι τότε κριτική των αντιλήψεων και της πολιτικής του ρεβιζιονισμού και της αστικής τάξης στην εξουσία, στην οικονομία, στο δίκαιο, στη μόρφωση. Επηρέασε αποφασιστικά τη σκέψη και τη δράση των μαρξιστών-λενινιστών σ' όλο τον κόσμο, παρ' όλες τις λυσσαλέες συκοφαντικές επιθέσεις που δέχτηκε από τον ιμπεριαλισμό και το ρεβιζιονισμό (καθώς και τη γελοιοποίηση που υπέστη από «οπαδούς» της, κυρίως στον ευρωπαϊκό χώρο), κι άφησε πολύτιμα διδάγματα για το κομμουνιστικό κίνημα. Ταυτόχρονα στην Ασία μαίνονταν οι εθνικο-απελευθερωτικοί πόλεμοι, στην Αφρική οι λαοί

ξεσηκώνονταν ενάντια στον ιμπεριαλισμό και το νεοαποικισμό, στη Λατινική Αμερική αναπτυσσόταν ραγδαία το επαναστατικό κίνημα, στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες οι εργαζόμενοι και η νεολαία αμφισβητούσαν δυναμικά τις ίδιες τις βάσεις του καπιταλιστικού συστήματος.

Η τελική υποχώρηση αυτού του μεγαλειώδους κινήματος των μαζών και η συνακόλουθη επαλήθευση των προειδοποιήσεων που απεύθυναν οι πραγματικοί κομμουνιστές ανοίγει ένα μεγάλο ζήτημα: Ποιες ήταν οι αιτίες της; Πώς μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα ανατράπηκε ο συσχετισμός δυνάμεων; Πώς διαχειρίστηκαν οι κάθε λογής ηγεσίες τους λαϊκούς και εργατικούς αγώνες; Ποιες είναι οι ευθύνες κάθε δύναμης για τη σημερινή κατάσταση; Και πώς θα αντιμετωπιστεί;

Ο ρεβιζιονισμός ως εργαλείο για την παλινόρθωση του καπιταλισμού

Η δεκαετία του '50, ακόμα κι οι αρχές της δεκαετίας του '60, ήταν η τελευταία ευκαιρία για το παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα να κάνει τους λογαριασμούς του με τα προβλήματα που είχαν ανακύψει την προηγούμενη ιστορική περίοδο και να εκμεταλλευτεί τον ευνοϊκό συσχετισμό δυνάμεων (που εκφράστηκε σχηματικά από τον Μάο με τη διαπίστωση «ο ανατολικός άνεμος είναι ισχυρότερος από το δυτικό άνεμο»). Να μπει δηλαδή ενωμένο και πραγματικά ανανεωμένο επικεφαλής των αγωνιστικών κινητοποιήσεων των λαών, των εργαζόμενων και της νεολαίας, που ξεσπούσαν σε πείσμα της «νέας σκέψης». Αντί όμως ν' ανταποκριθούν στους λαϊκούς πόθους, αντί να προβούν έγκαιρα στις αναγκαίες διορθώσεις, οι κεφαλές προτίμησαν άλλα πράγματα. Τα ηγετικά στρώματα δεν «άντεχαν» πια να συνεχίσουν και με το θάνατο του Στάλιν ένωσαν ότι «επιτέλους» λύθηκαν τα χέρια τους. Βάλθηκαν τότε ν' ανοίξουν ... νέους δρόμους. Δηλαδή ως «ιδιοκτήτες» ενός κινήματος κι ενός στρατοπέδου να παζαρέψουν με τον ιμπεριαλισμό, να τα δώσουν (τελικά) όλα για «να ζήσουν κι αυτοί σαν άνθρωποι», χωρίς να πρέπει να καλύπτουν πια με «νέους λενινισμούς» τα υλικότατα κίνητρα-προνόμιά τους, που καθόλου δεν αφορούσαν και δεν συγκινούσαν τον κόσμο της εργασίας...

Έτσι άρχισαν από τη μια οι συνεργασίες με τους ιμπεριαλιστές για «να σβήσουν οι επικίνδυνες για την παγκόσμια ειρήνη εστίες έντασης» κι οι συνεννοήσεις για την πάταξη των ταραχοποιών, κι από την άλλη οι «ενέσεις» καπιταλισμού, τα οικονομικά ανοίγματα, οι αυτοχρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις, η χρησιμοποίηση του νόμου της αξίας κ.λπ. Μια σειρά δηλαδή αρνήσεις του μαρξισμού που παρουσιάστηκαν από τους ρεβιζιονιστές σαν «δημιουργική εφαρμογή του μαρξισμού στις σύγχρονες συνθήκες» κι επενδύθηκαν σύντομα με θεωρητικές και

πρακτικές κατακεραυνώσεις των «αμετανόητων». Αγνοήθηκαν έτσι πανηγυρικά οι προειδοποιήσεις του Μάο, του Τσε και τόσων ακόμα. Και το (προβλέψιμο) αποτέλεσμα ήταν ότι, για πρώτη φορά, το «σοσιαλιστικό στρατόπεδο» βρέθηκε μπλεγμένο σε μια τεράστια παρατεταμένη κρίση του καπιταλιστικού συστήματος (ενώ στη μεγάλη κρίση του '30 που συντάραξε τον καπιταλιστικό κόσμο όχι μόνο δεν είχε επηρεαστεί, αλλά με τη ζωτικότητα του είχε προσελκύσει την υποστήριξη τόσο των λαϊκών μαζών όσο και των σημαντικότερων και αγνότερων εκπροσώπων της διανόησης). Το δε ρεβιζιονιστικό ρεύμα άρχισε να βολοδέρνει σ' Ανατολή και Δύση με «θετικές προτάσεις για την υπέρβαση της κρίσης», ενώ οι μέντορες δεν έκρυβαν το θαυμασμό τους για τα «οικονομικά θαύματα της σχολής του Σικάγου», δηλαδή του νεοφιλελευθερισμού, τον οποίο μελετούσαν εμβριθώς στα διάφορα βαρύγδουπα «μαρξιστικά-λενινιστικά ινστιτούτα», μπας και βρουν τη λύση των «προβλημάτων της σοσιαλιστικής οικοδόμησης»... Πρέπει επίσης να ειπωθεί ότι η αποφασιστική αντιπαράθεση στο ρεβιζιονισμό από τους κινέζους και άλλους κομμουνιστές ξεκίνησε με μεγάλη καθυστέρηση, όταν πια είχαν παγιωποιηθεί καταστάσεις, και συχνά δίχως να είναι απαλλαγμένη από κρατικισμούς κι άλλα παρόμοια φαινόμενα. Οι μάζες αφέθηκαν έτσι να σπάνε κατά ασυντόνιστα κύματα πάνω στα τείχη της οργανωμένης αντεπανάστασης. Και η σύγκρουση δόθηκε με τους πιο άνισους όρους από την πλευρά του λαϊκού παράγοντα.

Απαλλαγμένοι πλέον από τον κίνδυνο που αντιπροσώπευαν οι επαναστατικές θύελλες του '60, για την κατάπνιξη των οποίων συνεργάστηκαν με τις ΗΠΑ, οι σοβιετικοί επιδόθηκαν σε μια διπλή κίνηση: από τη μια προσπαθούν να καλύψουν τους χώρους που εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν οι ΗΠΑ, κι από την άλλη προωθούν την άμεση συνεννόησή τους με τον ιμπεριαλισμό για τον από κοινού έλεγχο της κατάστασης σε παγκόσμιο επίπεδο. Κι ενώ φαίνεται σ' όλη αυτή την περίοδο να υπάρχει μια εκτατική ανάπτυξη της επιρροής της ΕΣΣΔ σε πολλές

περιοχές του κόσμου, στην ουσία υπερφορτώνεται ένα βάρος το οποίο δεν μπορεί να σηκώσει.

[Μια αναγκαία παρένθεση: οι Μπρέζνιεφ και λοιποί «σκληροί» ηγέτες του ρεβιζιονισμού θα φτάσουν σε απίθανα σημεία εξευτελισμού κάθε έννοιας, και τσαλαπατήματος κάθε αρχής, όσο προχωρούν στην «οικοδόμηση του σοσιαλισμού», θα βαφτίσουν «κομμουνιστές» τύπους σαν τον Μεγκίστου της Αιθιοπίας και «κεντρώους δημοκράτες» αιματοβαμμένους φασίστες δικτάτορες σαν τον Βιντέλα της Αργεντινής (στη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας του οποίου δολοφονήθηκαν, «εξαφανίστηκαν», φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν δεκάδες χιλιάδες επαναστάτες κομμουνιστές, συνδικαλιστές και δημοκράτες). Όσο κι αν θέλουν να ξεχαστούν τέτοια κατορθώματα, δεν θα τα καταφέρουν. Πόσο μάλλον που οι ντόπιοι ρεβιζιονιστές σε κάθε χώρα επί δεκαετίες επαναλάμβαναν τις ίδιες «εκτιμήσεις», φιλοδωρώντας με οχετούς περί αντικομμουνισμού και με τραμπουκισμούς όποιους αποκαλούσαν π.χ. τον Βιντέλα αυτό που ήταν: φασίστα, θα φτάσουν οι «διεθνιστές» να εκδώσουν στη Δύση, στα πλαίσια της ... «συνεργασίας για την πάταξη της τρομοκρατίας», μια σειρά αγωνιστές που βρίσκονταν στο έδαφός τους, είτε Ευρωπαίους, είτε Τούρκους και άλλους. Σήμερα βέβαια το μεγαλύτερο μέρος αυτών των «σκληρών» ψευτοκομμουνιστών έχει μεταλλαχθεί σε μια γκάμα εντυπωσιακής ευρύτητας, που ξεκινάει από ανοιχτούς φασίστες και σοβινιστές για να φτάσει σε σοσιαλδημοκράτες ή και «νεοκομμουνιστές» που επιζητούν έναν ...καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο. Στηρίζουν την «κεντροαριστερά», συμμετέχουν σε κυβερνήσεις και λειτουργούν σαν κυματοθραύστες της λαϊκής οργής. Όσο για τα τμήματα του ρεβιζιονισμού που σήμερα το παίζουν «μαρξιστικά-λενινιστικά» (οι εδώ αποτελούν την πιο... «αριστερή» εκδοχή), στην καλύτερη περίπτωση αδυνατούν να πάνε στην ουσία των αιτίων της παλινόρθωσης και της ρεβιζιονιστικής πολιτικής και προβάλλουν ένα διάτρητο «διεθνισμό»-αντινεοφιλελευθερισμό, ενώ στην πράξη ακολουθούν πολιτική «ρεαλιστική,

σώφρονα και υπεύθυνη», δίχως να ξεφεύγουν (συνήθως ούτε καν φραστικά) από τα πλαίσια που ορίζει και ανέχεται η άρχουσα τάξη και οι ιμπεριαλιστές. Αυτό φαίνεται είναι πιο εύκολο από την ουσιαστική κριτική στην παρελθούσα πορεία και την επιστροφή στην κομμουνιστική θεωρία και πρακτική, που έχουν εγκαταλείψει εδώ και δεκαετίες.]

Οι συνεννοήσεις και συμφωνίες που ξεκίνησαν επί Χρουστσόφ θα συνεχιστούν από τους Μπρέζνιεφ και σία, για να φτάσουν σε «ανώτερα στάδια» στα μέσα της δεκαετίας του '70 με τη συμφωνία του Ελσίνκι, όπου οι «σκληροί» θα παραχωρήσουν επισήμως δικαιώματα στον ιμπεριαλισμό σε μια σειρά χώρες του πάλαι ποτέ «σοσιαλιστικού στρατοπέδου». Η αντεπίθεση του ριγκανισμού θα οξύνει την κρίση που το μαστίζει, κι αυτή η κίνηση θα ολοκληρωθεί με την κυριολεκτική παράδοση στον «εχθρό» στα τέλη της δεκαετίας του '80. Θα προηγηθεί εντατικός βομβαρδισμός των λαών και της «βάσης» με ό,τι αντιδραστικότερο είχε αναδείξει η αντικομμουνιστική προπαγάνδα δεκαετιών, και συνειδητό γκρέμισμα-υπονόμευση και των τελευταίων υπολειμμάτων της προηγούμενης περιόδου στην οικονομία κ.λπ. Έτσι θα φτάσουμε στο «θρίαμβο της δημοκρατίας και της ελεύθερης αγοράς», που βέβαια εξανεμίστηκε σε χρόνο-ρεκόρ, μέσα στα δυο-τρία χρόνια που ακολούθησαν... (κι ακόμα χτυπάνε το κεφάλι τους κάποιοι που βιάστηκαν να τα ποντάρουν ανοιχτά όλα στο «τέλος του κομμουνισμού» και στην «αποκατάσταση του βιασμού της ιστορίας»).

Αντί Επιλόγου

Η δεκαετία του '60 σημαδεύτηκε από ένα μεγαλειώδες κίνημα του προλεταριάτου και των λαϊκών μαζών σ' όλο τον κόσμο. Το κίνημα αυτό στράφηκε με ηρωισμό ενάντια στον ιμπεριαλισμό, το νεοαποικισμό, τον καπιταλισμό. Κι ακόμα χαρακτηρίστηκε από την προσπάθεια του κομμουνιστικού κινήματος ν' απαντήσει θεωρητικά και πρακτικά, για πρώτη φορά, στο πρόβλημα της καπιταλιστικής παλινόρθωσης στις μεταβατικές κοινωνίες. Πολεμήθηκε με κάθε είδους μέσα, από τα πιο βάρβαρα ως τα πιο «εκλεπτυσμένα», από την παγκόσμια αντίδραση. Υπονομεύτηκε συνειδητά και με κάθε τρόπο από το ρεβιζιονισμό (από όλες τις πτέρυγές του). Οι προειδοποιήσεις, οι εκτιμήσεις κι οι αγώνες των πραγματικών κομμουνιστών βαφτίστηκαν αρχικά «φραξιονισμός», «σεχταρισμός», «εξτρεμισμός» – και σύντομα όλοι αυτοί οι όροι αντικαταστάθηκαν από τον «αντικομμουνισμό», ρετσινιά που απόδιδαν αναίσχυντα οι ρεβιζιονιστές στους συνεπείς κομμουνιστές, στους μαρξιστές-λενινιστές, συνοδευόμενη από την πιο ξετσιπώτη προβοκατορολογία κι από αισχρές συκοφαντίες για «πράκτορες του εχθρού».

Οι τότε πανηγυρισμοί των δύο «αντίπαλων» – συνεταίρων, των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ, που ένωσαν τις δυνάμεις τους για να πνίξουν την επανάσταση, επιβεβαίωναν το γεγονός ότι η ήττα θα πληρωθεί ακριβά (και πληρώθηκε, όχι όμως και από τις «κεφαλές», που σε μια όχι τόσο μακρινή προηγούμενη περίοδο μοιράζονταν την ίδια τύχη με τη «βάση»). Οι θριαμβολογίες και των μεν («ζωτικότητα του καπιταλισμού») και των δε («οικοδομείται γοργά ο σοσιαλισμός») προανήγγελλαν τη μελλοντική συνδυασμένη απάντησή τους στην κρίση. Η απάντηση, που κορυφώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '80, ήταν από τη μια μεριά η αναδιαρθρωτική κίνηση κι η «παγκοσμιοποίηση» κι από την άλλη η

επίσημη παράδοση του «γοργά οικοδομούμενου σοσιαλισμού», η ένωση των δύο «αντίπαλων στρατοπέδων» με παπά και με κουμπάρο...

Σήμερα ο ιμπεριαλισμός είναι ισχυρότερος απ' ό,τι στη δεκαετία του '60. Ο ιμπεριαλισμός και ο ρεβιζιονισμός, με την επικράτησή τους, κατάφεραν να οδηγήσουν προς τα πίσω ολόκληρη την ανθρωπότητα (όπως είχαν προειδοποιήσει ότι θα συνέβαινε, αν δεν διεξαγόταν ανυποχώρητος αγώνας, ο Ερνέστο Τσε Γκεβάρα, ο Μάο Τσετούνγκ κι άλλοι κομμουνιστές ηγέτες). Γιατί βέβαια η οικονομική και κοινωνική κρίση όχι μόνο δεν «ξεπεράστηκε», αλλά βαθαίνει συνεχώς και ρίχνει σε γενικευμένη εξαθλίωση τεράστιες μάζες, ανατινάζει ολόκληρες περιοχές της γης, καταστρέφει χώρες και λαούς. Η «επιτυχία» τους έγκειται στον αποκεφαλισμό των εργατικών και λαϊκών μαζών μέσω της ουσιαστικής διάλυσης του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος, που στη δεκαετία του '80 περιορίστηκε σε «ξεχασμένα» κινήματα σε ορισμένες χώρες (σχεδόν όλα μαρξιστικής-λενινιστικής προέλευσης) και σε μικρές ομάδες στον υπόλοιπο κόσμο. Σήμερα λοιπόν το σημείο αφετηρίας βρίσκεται πιο πίσω απ' ό,τι πριν τριάντα χρόνια, κι η κατάσταση είναι πιο δύσκολη για τους κομμουνιστές, τους εργαζόμενους ανθρώπους και τους λαούς (από την άλλη πλευρά βέβαια οξύνονται και μεγαλώνουν οι αντιθέσεις του συστήματος, δημιουργώντας τις πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις γι' αυτούς που πραγματικά θέλουν να παλέψουν, γεννώντας τις συνθήκες που προετοιμάζουν μια νέα μεγάλη έφοδο των λαϊκών μαζών).

Σήμερα όμως ο αγώνας είναι περισσότερο από ποτέ ζήτημα ζωής και θανάτου για το προλεταριάτο και τους λαούς όλης της γης. Η ανάγκη απαλλαγής από το νεοταξικό βραχνά, από την ιμπεριαλιστική βαρβαρότητα, από το αβίωτο μέλλον που επιφυλάσσει στη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού της γης η αντίδραση, αποτελεί την αντικειμενική βάση στην οποία θα πατήσουν οι επόμενες θύελλες. Είναι καθήκον των κομμουνιστών να προετοιμαστούν για τους επερχόμενους αγώνες και να μπουκώσουν επικεφαλής ενός νέου κινήματος αντίστασης

που θα αντιστρέψει το σημερινό δυσμενή συσχετισμό δυνάμεων. Οι εργαζόμενοι και οι λαοί, εξοπλισμένοι με τα διδάγματα του παρελθόντος, καθοδηγούμενοι από ένα ανασυγκροτημένο κομμουνιστικό κίνημα, με αποφασιστική κι επίμονη πάλη και στηριγμένοι σε μια σωστή γραμμή, μπορούν να νικήσουν! Αυτός είναι ο μόνος δρόμος που ανοίγεται μπροστά μας, κι όσο πιο γρήγορα γίνει αυτό κατανοητό, τόσο μικρότερα θα είναι τα βάσανα που θα υποστούν οι λαϊκές μάζες. Έχοντας βαθιά μέσα μας αυτή την πεποίθηση, είμαστε το ίδιο σίγουροι ότι όταν οι νέες επαναστατικές στρατιές ριχτούν και πάλι συγκροτημένα κι αποφασιστικά στο δρόμο της πάλης, ο Λένιν, ο Μάο, ο Τσε κι όλοι οι άξιοι κομμουνιστές ηγέτες θα έχουν τιμητική θέση στο νου και στην καρδιά τους!

Τα επαναστατικά κινήματα που ήδη ξεσηκώνονται σε μια σειρά χώρες του κόσμου, η ανασυγκρότηση και η ενδυνάμωση των αυθεντικών κομμουνιστικών κομμάτων κι οργανώσεων σε όλες τις ηπείρους, οι λαϊκές αντιστάσεις που ξεσπούν, ασυντόνιστα ακόμα, σε διάφορες γωνιές του πλανήτη, φέρνουν στο σήμερα μια πρόγευση των μελλοντικών αγώνων. Η πορεία που έχουμε επιλέξει είναι αναγκαστικά ανηφορική, αλλά κάθε βήμα φέρνει όλο και πιο κοντά την ηχώ της περήφανης φωνής του συντρόφου Ερνέστο Τσε Γκεβάρα:

«Όλη μας η δράση είναι μια κραυγή πολέμου ενάντια στον ιμπεριαλισμό και μια παλλόμενη έκκληση για την ενότητα των λαών ενάντια στο μεγαλύτερο εχθρό του ανθρώπινου γένους: τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Δεν έχει σημασία πού θα μας βρει ο θάνατος: ας είναι καλοδεχούμενος, φτάνει ν' ακουστεί η πολεμική μας κραυγή, φτάνει ένα άλλο χέρι ν' απλωθεί για να πάρει το όπλο μας, φτάνει άλλοι άνθρωποι να σηκωθούν για να ψάλλουν τα πένθιμα εμβατήρια μέσα στους κρότους των πολυβόλων και μέσα σε καινούριες ιαχές πολέμου και νίκης!»

Α/συνέχεια

Οκτώβρης 1998